

Från början till beslut – Statskontorets stöd för bättre konsekvensutredningar

Delrapport

Beslutsdatum: 2026-03-20
Diarienummer: 2024-01531-60
Rapportnr: STK 2026:11
Copyright: Statskontoret
Rapportansvarig: Ulf Waltré

Besöksadress: Fleminggatan 20
Postadress: Box 12028, 102 21 Stockholm
Telefon: 08-690 43 00
Webbplats: statskontoret.se

Förord

Regeringen gav i juni 2024 Ekonomistyrningsverket (ESV) i uppdrag att

- ta fram ett ramverk för vägledning till dem som genomför konsekvensutredningar i enlighet med förordningen (2024:183) om konsekvensutredningar, och
- erbjuda riktad handledning till ett urval av nyligen tillkallade kommittéer och särskilda utredare, samt följa upp effekten av denna handledning.

I uppdraget framgår att en skriftlig delrapportering ska lämnas till Regeringskansliet (Finansdepartementet) senast den 15 april 2026. Delredovisningen ska bestå av en redogörelse för ramverket för vägledning samt en första redogörelse för uppdragets effekter vad gäller kvaliteten på de utvalda kommittéernas och särskilda utredarnas arbete med konsekvensutredningar efter handledningen.

Ekonomistyrningsverket bytte namn till Statskontoret den 1 januari 2026.

Ulf Waltré och Kristin Lilieqvist har tagit fram denna rapport.

Statskontoret överlämnar härmed rapporten Från början till beslut – Statskontorets stöd för bättre konsekvensutredningar, och delrapporteringen av uppdraget är därmed genomförd.

Stockholm
2026-03-20

Clas Olsson

Generaldirektör

Ulf Waltré

Utredare

Innehåll

Sammanfattning	6
1 Inledning	7
1.1 Uppdrag att ta fram ramverk för vägledning och erbjuda handledning	7
1.2 Genomförande och disposition av delrapporten	7
1.3 Kommande slutrapportering av uppdraget.....	8
1.4 Avgränsningar	9
1.5 Bakgrund och utgångspunkter	10
1.5.1 Kraven har varit stabila över tid	10
1.5.2 Den nya förordningen innebär främst en ambitionshöjning och breddning av perspektiv	10
1.5.3 Statskontoret har en central roll i att förbättra konsekvensutredningarna.....	11
1.6 Inventering av myndigheternas behov av vägledning	11
1.6.1 Behov av stöd för analysens innehåll och avgränsning	11
1.6.2 Stöd behövs för att tolka och tillämpa regelverket	12
1.6.3 Metodstöd, verktyg och arbetssätt efterfrågas.....	12
1.6.4 Myndigheterna vill ha konkreta exempel och digitala utbildningar	12
2 Redogörelse för ramverket för vägledning	14
2.1 Statskontorets tolkning av ramverk.....	14
2.2 Utveckling av vägledande texter	14
2.2.1 Innehållet har anpassats utifrån myndigheternas behov	16
2.2.2 Delar av innehållet har tagits fram tillsammans med andra	16
2.2.3 Innehållet har använts och bidragit till nytta.....	16
2.2.4 De vägledande texterna kommer att fortsätta utvecklas	17
2.3 Komplettering av vägledande texter utifrån regeringsuppdraget	18
2.3.1 Stöd om utpekade perspektiv har tillgängliggjorts	19
2.3.2 Gemensam mall för sidorna om perspektiv	20
2.3.3 Stöd för perspektiv utan någon utpekad myndighet i uppdraget.....	20
2.3.4 AI-stöd kan bidra till att bedöma vilka perspektiv som är relevanta	21
2.3.5 Expertmyndigheterna har fått lämna synpunkter på övrigt stöd.....	21
2.4 Utveckling av AI-baserat stöd	21
2.4.1 Användningen av Konsekvenshjälpen har följts upp	23
2.4.2 Konsekvenshjälpen har utvärderats av användare.....	23
2.4.3 Det finns fler värden med Konsekvenshjälpen än tjänsten i sig.....	26
2.4.4 Statskontoret kommer fortsätta utveckla Konsekvenshjälpen	27
2.5 Framtagande och genomförande av utbildningar	27
2.5.1 Övervägande positiva betyg i utbildningarnas utvärdering	28
2.5.2 Utbildningarna kommer att vidareutvecklas	29
2.6 Stöttning av andra myndigheter vid förfrågan	30

3 Riktad handledning till kommittéer och preliminära slutsatser om stödets effekt.....	31
3.1 Genomförandet av riktad handledning till kommittéer och särskilda utredare.....	31
3.1.1 Innehållet på mötena har varierat mellan olika utredningar	31
3.2 Uppföljning och bedömning av den riktade handledningen	32
3.2.1 Kommittéer och särskilda utredare har svarat på en enkät	32
3.2.2 Intervjuer med huvudsekreterare.....	33
3.3 Analys av effekterna av Statskontorets riktade handledning	34
3.3.1 Ibland har stödet obetydlig effekt.....	34
3.3.2 Konsekvenstänkandet integreras tidigare i arbetet.....	35
3.3.3 Utredningsprocessen tar tydligare avstamp i problemet och nollalternativet .	36
3.3.4 Strukturen i och dokumentationen av utredningsarbetet förbättras	37
3.3.5 Osäkerhet i analys och bedömning hanteras metodiskt och transparent	38
3.3.6 Utredarna upplever en ökad trygghet och minskad tidsåtgång.....	39
Referenser	41
Bilaga 1 Utpekade myndigheter i uppdraget att ta fram ett ramverk för vägledning för konsekvensutredningar och erbjuda handledning	43
Bilaga 2 Lista över ämnen som tas upp i Statskontorets utbildning	44
Bilaga 3: Upplägg för riktad handledning – text i bilaga till mejlet med erbjudandet om stöd	45
Bilaga 4 Utdrag ur Statskontorets enkät om myndigheters behov av stöd i arbetet med konsekvensutredningar	47

Sammanfattning

Statskontoret har regeringens uppdrag att ta fram ett ramverk för arbetet med konsekvensutredningar och erbjuda handledning till ett urval statliga utredningar och kommittéer. Statskontoret ska även följa upp vilken effekt handledningen har på kvaliteten i utredningarnas arbete med konsekvensutredningar. Den här delrapporten beskriver hur Statskontoret har tolkat och genomfört uppdraget. Rapporten ger också en preliminär beskrivning av effekten av handledningen.

Det har länge funnits brister i kvaliteten i de konsekvensutredningar regeringen får. Problemen rör främst tillämpningen av regelverket snarare än dess utformning. Den nya förordningen (2024:183) innebär därför en ambitionshöjning snarare än nya krav. Statskontorets uppdrag syftar till att genom vägledning och stöd stärka förmågan att i praktiken genomföra en konsekvensutredning.

Statskontoret har tagit fram ett webbaserat ramverk för att stödja hela konsekvensutredningsprocessen från problemformulering till redovisning av konsekvenser. Stödet har utvecklats iterativt i dialog med myndigheter, och utifrån inspiration från bland andra OECD och EU. Med utgångspunkt i ramverket ger Statskontoret stöd till kommittéer och myndigheter på olika sätt.

Statskontoret bedömer att den riktade handledningen sammantaget har bidragit till förändrade arbetssätt i arbetet med konsekvensutredningar. De främsta effekterna tycks vara att konsekvensutredningsarbetet påbörjas tidigare i utredningsprocessen och i högre grad används som ett löpande analysramverk snarare än som ett avgränsat moment i slutet av arbetet. Utredningarna uppger att de oftare tar avstamp i en problemformulering och ett nollalternativ, samtidigt som analysarbetet får en tydligare struktur och resonemang dokumenteras mer löpande. Handledningen har också bidragit till att stärka kopplingen mellan problem, analys och förslag.

Stödet har även bidragit till en mer transparent och metodisk hantering av osäkerheter i konsekvensutredningarnas analyser och bedömningar. Utredningarna beskriver dessutom att handledningen gav en ökad trygghet och effektivitet i arbetet. Effekterna varierar mellan utredningar beroende på uppdragets karaktär och befintlig analyskompetens och är störst där etablerade analysarbetsätt tidigare saknats.

I detta skede bygger bedömningen främst på utredarnas egna utsagor i enkäter och intervjuer samt Statskontorets egna intryck och dokumentation från möten. I slutrapporten kommer Statskontoret att kunna dra mer välgrundade slutsatser, bl.a. baserat på en bedömning av betänkanden från utredningar som fått respektive inte fått stöd av myndigheten.

1 Inledning

Här beskriver vi uppdraget och Statskontorets genomförande och avgränsning mot slutrapporteringen av uppdraget, samt utgångspunkterna för delrapporteringen. Vi redogör även kort för kontexten och bakgrunden för arbetet med konsekvensutredningar samt vår inventering av myndigheternas behov av vägledning.

1.1 Uppdrag att ta fram ramverk för vägledning och erbjuda handledning

Regeringen gav i juni 2024 Ekonomistyrningsverket (ESV) i uppdrag¹ att

- ta fram ett ramverk för vägledning till dem som genomför konsekvensutredningar i enlighet med förordningen (2024:183) om konsekvensutredningar, och
- erbjuda riktad handledning till ett urval av nyligen tillkallade kommittéer och särskilda utredare, samt följa upp effekten av denna handledning.

Enligt uppdraget ska ESV senast den 15 april 2026 ska lämna en skriftlig delredovisning till Regeringskansliet (Finansdepartementet). Delredovisningen ska bestå av en redogörelse för ramverket för vägledning samt en första redogörelse för uppdragets effekter vad gäller kvaliteten på de utvalda kommittéernas och särskilda utredarnas arbete med konsekvensutredningar efter handledningen. Uppdraget ska slutredovisas den 15 april 2027.

Den 1 januari 2026 bytte ESV namn till Statskontoret. Rapporteringen görs därför under namnet Statskontoret. Namnet Ekonomistyrningsverket eller ESV förekommer dock i rapporten där det finns skäl att använda myndighetens tidigare namn.

1.2 Genomförande och disposition av delrapporten

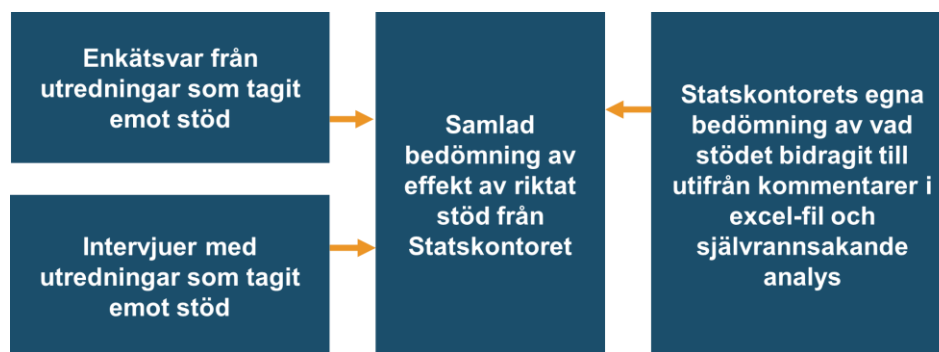
Denna rapport är en delredovisning av uppdraget och syftar till att ge regeringen en samlad och transparent bild av hur Statskontoret har genomfört uppdraget hittills, samt en första bedömning av effekterna av den riktade handledningen.

I kapitel 2 beskriver vi det stöd som sammantaget utgör det som i uppdraget benämns ramverk för vägledning för dem som utför konsekvensutredningar. Kapitlet innehåller också beskrivningar av processen med att ta fram stödet, inklusive den samverkan Statskontoret haft med andra myndigheter.

¹ Regeringsbeslut Fi2024/01483, Finansdepartementet, *Uppdrag till Ekonomistyrningsverket (ESV) att ta fram ett ramverk för vägledning för konsekvensutredningar och erbjuda handledning*. 2024-06-27.

I kapitel 3 beskrivs myndighetens riktade handledning till ett urval av kommittéer, samt hur vi hittills har följt upp och bedömt effekten av denna handledning. Underlaget för bedömningen av effekten består i denna delrapport av Statskontorets egna anteckningar från handledningstillfällena, enkätsvar från huvudsekreteraren i de statliga utredningar som har fått riktat stöd, samt uppföljande intervjuer med en del av representanterna för dessa utredningar.

Figur 1. Underlag för bedömning av riktad handledning

Kommentar: Figuren visar hur Statskontoret i arbetet med den här rapporten beaktat olika källor för att möjliggöra en samlad bedömning av vilken effekt Statskontorets riktade handledning haft på konsekvensutredningarnas kvalitet.

Rapporten har utformats för att dels uppfylla regeringens krav på redovisning, dels fungera som en grund för den fortsatta uppföljningen och den fördjupade analysen inför slutrapporteringen 2027.

Statskontoret har löpande använt artificiell intelligens (AI) i form av stora språkmodeller för att exempelvis få

- förslag och synpunkter på alternativa sätt att genomföra uppföljningen
- inspel på intervjufrågor
- stöd i analysen av enkätsvar och intervjuvar
- hjälp att formulera och språkgranska text.

All empiri, analys och text som tagits fram med hjälp av AI har granskats och kvalitetssäkrats av medarbetare på Statskontoret.

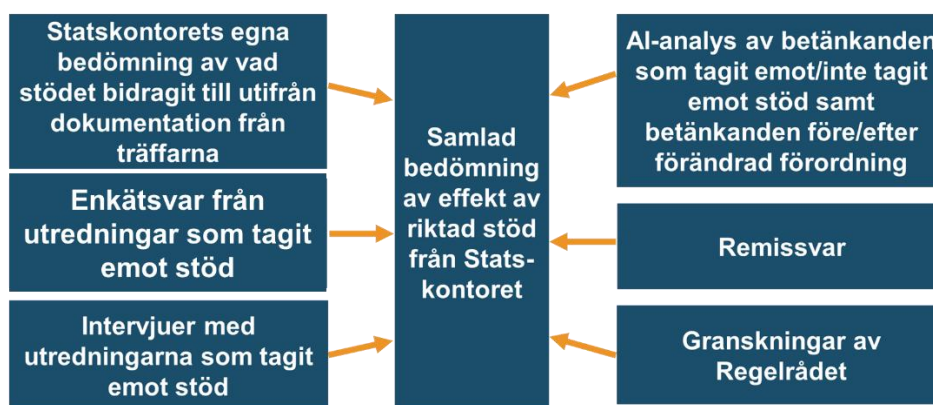
1.3 Kommande slutrapportering av uppdraget

Statskontoret kommer att beakta mer material från fler källor inför slutrapporteringen av detta uppdrag. Den analysen kommer till stor del att bestå av en bedömning av huruvida det går att identifiera någon skillnad i kvaliteten på konsekvensutredningarna i betänkanden från utredningar som har fått respektive inte fått riktad handledning från Statskontoret. Analysmallen för att operationalisera bedömningen av konsekvensutredningarnas kvalitet kommer att tas fram gemensamt

för detta regeringsuppdrag och regeringsuppdraget om att följa upp regelverket för konsekvensutredningar².

Statskontorets utgångspunkt är att använda AI som stöd i denna kommande kvalitetsbedömning eftersom det rör sig om ett stort antal betänkanden på flera hundra sidor. Men vi kommer också göra egna läsningar och stickprov för att granska slutsatserna från AI. Utöver analysen av betänkanden har vi för avsikt att väga in Regelrådets granskningar samt hur konsekvensutredningarna har kommenterats i remissvaren för betänkandena. Figur 2 illustrerar den bredare, samlade bedömningen av effekten av stödet som vi avser att presentera i slutrapporten.

Figur 2. En illustration av ingångsvärdena för den samlade analysen i den kommande slutrapporten

1.4 Avgränsningar

Delredovisningen är avgränsad till att ge en första redogörelse för ramverket och en preliminär bedömning av effekterna av den riktade handledningen. Rapporten syftar inte till att ge en fullständig eller slutgiltig utvärdering av stödets effekter på själva betänkandena. En sådan analys presenteras i slutredovisningen 2027 (se avsnitt 1.3).

Bedömningen av effekterna i denna delredovisning baseras på de utredningar som hade hunnit ha sitt andra möte med Ekonomistyrningsverket före den 31 december 2025. Alla dessa utredningar (21 stycken) har fått en enkät med frågor om hur den riktade handledningen påverkat dem. Det är 19 personer som svarat från 18 olika utredningar. Vi har försökt nå samtliga utredningar för en uppföljande intervju, men bara fått till stånd intervjuer med omkring hälften av dem (10 personer).

² Regeringsbeslut Fi2025/02181, Finansdepartementet, *Uppdrag till Statskontoret att följa upp regelverket för konsekvensutredningar*. 2025-11-27.

1.5 Bakgrund och utgångspunkter

I promemorian *Bättre konsekvensutredningar* (Ds 2022:22) konstaterades att konsekvensutredningar ofta saknas eller håller låg kvalitet, vilket innebär att regeringen inte får tillräckligt robusta beslutsunderlag. Problemet bedömdes inte primärt ligga i regelverkets utformning utan i genomförandet, dvs. att reglerna inte efterlevs i praktiken.

1.5.1 Kraven har varit stabila över tid

Kraven på myndigheters beslutsunderlag vid regelgivning har varit relativt stabila över tid. Redan i 27 § verksförordningen (1995:1322) fanns krav på att pröva behov, analysera konsekvenser, samråda med berörda samt begära regeringens medgivande vid ökade kostnader. År 1998 infördes förordningen (1998:1820) om särskild konsekvensanalys av reglers effekter för små företags villkor.

En tidigare version av kommittéförordningen (1998:1474) pekade samtidigt särskilt ut krav på att i statliga utredningar redovisa konsekvenser för bl.a. brottslighet, små företag och jämställdhet.³

Förordning (2007:1244) om konsekvensutredning vid regelgivning introducerade begreppet konsekvensutredning som ett samlat och strukturerat arbete där problem, mål, alternativa lösningar och avvägningar redovisas. Konsekvensanalysen avser enligt Statskontoret den del av arbetet med konsekvensutredningar där det lämnade förslagets effekter analyseras närmare enligt 7 § förordningen (2024:183) om konsekvensutredningar.

1.5.2 Den nya förordningen innebär främst en ambitionshöjning och breddning av perspektiv

Den gällande förordningen från 2024 innebär i huvudsak inte några nya grundläggande krav. Skillnaden ligger främst i regeringens uttalade ambition att stärka efterlevnaden och därigenom förbättra beslutsunderlagen. Kraven på problembeskrivning, nollalternativ och alternativa lösningar har dock tydliggjorts genom en mer uppdelad struktur.⁴

En annan förändring är att den nya förordningen inte längre har en särskild utpekad paragraf för effekter för företag.⁵ Den nya förordningen har istället en bredare skrivning om att beskriva, och om möjligt beräkna, ”andra relevanta konsekvenser”.⁶

³ 15 § kommittéförordning (1998:1474).

⁴ I Förordning (2024:183) om konsekvensutredningar är kraven mer detaljerat framskrivna i 6 § 1–4 jämfört med mer kortfattat i punkterna 1–2 i 6 § förordning (2007:1244) om konsekvensutredning vid regelgivning.

⁵ 7 § i förordning (2007:1244) om konsekvensutredning vid regelgivning.

⁶ ”Andra relevanta konsekvenser” i 7 § 2 syftar här på konsekvenser andra än ”en beskrivning och beräkning av förslagets eller beslutets kostnader och intäkter för staten, kommuner, regioner, företag och andra enskilda” som nämns i 7 § 1 p. förordning (2024:183) om konsekvensutredningar.

Tillsammans med strykningen av de utpekade perspektiven i kommittéförordningen lägger detta ett större ansvar på utredaren själv att avgöra vad som är relevant att beakta inom ramen för konsekvensutredningen. Statskontoret ser regeringsuppdraget att ta fram ett ramverk i dialog med utpekade expertmyndigheter utifrån ett antal perspektiv som ett sätt att kompensera för den strykningen, och ge utredaren bästa möjliga förutsättningar att beakta relevanta konsekvenser utifrån sitt eget omdöme.

1.5.3 Statskontoret har en central roll i att förbättra konsekvensutredningarna

Den nya förordningen är i stora delar innehållsmässigt lik tidigare reglering. Men vi ser den förändrade regleringen och uppdraget till Statskontoret som att regeringen förväntar sig en bredare analys av konsekvenser och en höjd kvalitet i konsekvensutredningarna. Statskontoret tolkar det som att myndigheten med sin utpekade roll för metodutveckling, vägledning och utbildning har ett betydande ansvar för att förbättra de beslutsunderlag som regeringen får från statliga utredningar och myndigheter. Statskontoret ser också att myndigheten ansvarar för att samordna och tillgängliggöra olika perspektiv i arbetet med konsekvensutredningar utifrån sin roll som en sektorsövergripande stabsmyndighet.

1.6 Inventering av myndigheternas behov av vägledning

Kort efter att förordningen om konsekvensutredningar trädde i kraft genomförde ESV en behovsinventering i form av en enkät riktad till myndigheter med föreskriftsrätt. Syftet var att fånga vilka delar av konsekvensutredningsarbetet som upplevs som mest utmanande och vilken typ av stöd som myndigheterna efterfrågar.

Inventeringen visade att behovet främst gäller stöd för tillämpning och metod, snarare än kännedom om regelverket i sig. Särskilt framträdande är behovet av stöd i frågor om analysens innehåll och avgränsning, bedömning av kostnader och långsiktiga effekter samt hur proportionalitet och andra centrala begrepp ska förstås och tillämpas i praktiken. Myndigheterna efterfrågar i första hand stöd som är processnära, situationsanpassat och möjligt att använda självständigt i det löpande arbetet, t.ex. i form av strukturerande texter, exempel och stegvisa stöd.

Behovsinventeringen visade även att det finns en tydlig efterfrågan på stöd för själva analysprocessen, inklusive arbetssätt för att identifiera och jämföra handlingsalternativ samt avgöra vad som är en rimlig analysnivå i enskilda fall. En fördjupad redovisning av behovsinventeringen och enkätresultaten presenteras i bilaga 4.

1.6.1 Behov av stöd för analysens innehåll och avgränsning

Enkätvaren visade att behoven av stöd är som störst för att tillämpa de delar av förordningen som reglerar vad som ska analyseras och hur. Särskilt framträdande är

behov kopplade till bestämmelserna om kostnader och intäkter för såväl företag som offentliga aktörer, liksom åtgärdernas långsiktiga effekter.

Även metodfrågor återkommer tydligt i svaren, exempelvis hur man ska genomföra beräkningar, värdera effekter, samt säkerställa att förslagen och konsekvensutredningen står i proportion till problemets och konsekvensernas omfattning. Det tyder på att det finns ett behov av konkret vägledning i hur man går till väga, vilka avvägningar som är rimliga och hur analysen kan anpassas till det aktuella fallet.

1.6.2 Stöd behövs för att tolka och tillämpa regelverket

Ett återkommande tema i enkäten är svårigheten att tolka paragrafer och begrepp i förordningen. Myndigheterna anser att det är svårt att bedöma hur paragraferna ska tillämpas. Det gäller exempelvis bedömningar av när en konsekvensutredning behöver tas fram, samt när och hur Regelrådet eller regeringen ska involveras.

Svårigheterna att tolka reglerna visar på att stödet inte enbart bör återge förordningens innehåll, utan stödet behöver även skapa förutsättningar för att tillämpa regelverket i praktiken. En återkommande fråga är exempelvis hur begreppet *icke oväsentlig kostnad* ska förstås i praktiken.

1.6.3 Metodstöd, verktyg och arbetssätt efterfrågas

Behovsinventeringen visade också att det finns en tydlig efterfrågan på metodstöd för själva analysarbetet. Många myndigheter uppger att de saknar etablerade arbetssätt, verktyg eller schabloner som stödjer professionella bedömningar för att effektivt kunna analysera alternativ, identifiera relevanta konsekvenser och genomföra ekonomiska bedömningar.

Myndigheterna framhåller särskilt behovet av stöd för att jämföra olika handlingsalternativ och för att avgöra vilken analysnivå som är proportionerlig i det enskilda fallet. Detta pekar på ett behov av stöd som kan fungera processnära – inte bara som referensmaterial, utan som ett aktivt stöd i utredningsarbetets olika skeden.

1.6.4 Myndigheterna vill ha konkreta exempel och digitala utbildningar

På frågan om hur stödet bör utformas anger myndigheterna att de i första hand vill ha stödjande texter och konkreta exempel, följt av digitala utbildningar och information om relevanta datakällor. Även nätverk och former för erfarenhetsutbyte lyfts fram. Detta indikerar att myndigheterna värdesätter stöd som är lättillgängligt, flexibelt och möjligt att använda vid behov, snarare än enbart vid formella utbildningstillfällen.

Det är samtidigt viktigt att notera att nya stödformer, såsom AI-baserade tjänster, inte var ett explicit alternativ vid enkätstillfället. Trots detta anger flera myndigheter i

fritextsvar ett intresse för mer interaktiva och förenklande stöd, exempelvis i form av steg-för-steg-guider, strukturerade mallar och hjälp att navigera i regelverket.

2 Redogörelse för ramverket för vägledning

I detta kapitel beskriver vi hur Statskontoret har tolkat ”ramverk” i uppdraget att ta fram ett ramverk för vägledning och vilket stöd som utgör detta ramverk. Vi går även in på hur vi har arbetat med att ta fram stödet och hur det tagits emot av målgruppen.

2.1 Statskontorets tolkning av ramverk

Statskontoret tolkar begreppet ramverk brett. Utifrån uppdraget bedömer vi att ramverket i sin helhet ska

- visa vilka delar och moment som bör ingå i en konsekvensutredning
- visa vilka perspektiv som kan vara relevanta att beakta
- stödja utredarna i att genomföra sin utredning i övrigt.

Statskontorets tolkning är att ramverk i detta sammanhang är allt stöd om konsekvensutredningar som myndigheten tillgängliggjort på Statskontorets webbplats Forum för ekonomisk styrning⁷. Med utgångspunkt i ramverket ger Statskontoret också riktad handledning till kommittéer och genomför föreläsningar, utbildningar och dialoger.

2.2 Utveckling av vägledande texter

Ekonomistyrningsverket påbörjade arbetet med att ta fram ett grundläggande stöd om konsekvensutredningar när vi bedömde att det var sannolikt att myndigheten skulle ta över ansvaret för vägledning, utbildning och metodutveckling med utgångspunkt i den kommande förändringen av förordningen om konsekvensutredningar. Eftersom Ekonomistyrningsverket redan hade ett omfattande stödmaterial på webbplatsen ESV Forum⁸ så var det en given utgångspunkt att tillhandahålla stödet där.

Arbetet med att utveckla ett nytt stöd tog avstamp i myndighetens bedömning i slutet av 2023 av hur den nya förordningen kunde komma att utformas. Eftersom en ny förordning ännu inte vara beslutad så utgick arbetet i huvudsak från promemorian *Bättre konsekvensutredningar (Ds 2022:22)*. Vi inhämtade också handledande texter om arbete med konsekvensutredningar, dels från det stöd som fanns framtaget i Sverige utifrån den tidigare förordningen, dels från liknande stöd inom EU, OECD, Norge, Storbritannien och USA som vi bedömde vara relevant i detta sammanhang.

När förordningen (2024:183) om konsekvensutredningar utfärdades i slutet av mars 2024 intensifierade vi vårt arbete. Fokus för den första versionen av stödet var att

⁷ Statskontoret, *Konsekvensutredning*, <https://forum.statskontoret.se/konsekvensutredning/>. Hämtad den 4 mars 2026.

⁸ ESV Forum bytte namn till Forum för ekonomisk styrning i och med inordnandet av det tidigare Statskontorets verksamhet i Ekonomistyrningsverket, och samtida namnbytet till Statskontoret.

beskriva det bakomliggande syftet med att göra konsekvensutredningar och förklara vad utredare förväntades göras utifrån den nu tillgängliga förordningstexten. Den första versionen av stödet publicerades successivt i anslutning till att den nya förordningen trädde i kraft den 6 maj 2024. De tidiga texterna beskrev

- utgångspunkter för arbetet med konsekvensutredningar
- hur man kan arbeta och vad som ska beaktas i arbetet med att ta fram förslag
- hur förslagen kan analyseras och vad som ska ingå i analysen
- när och hur yttrande och regeringens medgivande bör inhämtas
- vad som bör ingå i redovisningen av konsekvenserna.

Stödet som vi publicerade när förordningen trädde i kraft var inte komplett, eftersom tiden mellan att förordningen beslutades och att den skulle börja tillämpas var så pass kort. Vi har däremot löpande utvecklat stödet sedan dess (se avsnitt 2.2.1 och 2.2.2).

I tabell 1 redovisar vi rubrikerna under Konsekvensutredning på Forum för ekonomisk styrning som var på plats i början av mars 2026. Därutöver fanns även en länk till AI-assistenten *Konsekvenshjälpen* (se avsnitt 2.4).

Tabell 1, Rubriker under Konsekvensutredning på Forum för ekonomisk styrning

Utgångspunkter	Beakta perspektiv	Jämför handlingsalternativen	Analysera förslagen	Redovisa konsekvenserna
Då ska konsekvensutredning göras	Introduktion till sidorna	Redogör för problem och eftersträvad förändring	Välj perspektiv att utgå från i analysen	Redovisningens innehåll
Verktyg för bedömning och analys	Människor och deras rättigheter	Bedöm konsekvenserna av att inte vidta någon åtgärd	Fördjupad analys av de föreslagna åtgärderna	Redovisa den inledande konsekvensutredningen
Stöd för beslutsfattande	Skydd av samhället	Identifiera olika alternativa åtgärder	Ta ställning till påverkan på kommunala självstyret	Redovisa den fördjupade analysen
Integrerad del av arbetet	Företagande och civilsamhälle	Bedöm alternativens påverkan	Bedöm relationen till EU:s regler och direktiv	
Anpassa omfattningen	Miljö, energi och djur	Välj förslag att analysera djupare	Få regeringens medgivande	
	Effektivitet och digitalisering		Inhämta yttrande från Regelrådet	
	Integration, utanförskap och olika geografiska förhållanden			

2.2.1 Innehållet har anpassats utifrån myndigheternas behov

För att få en uppfattning om förvaltningsmyndigheternas behov av stöd i arbetet med konsekvensutredningar skickade vi under våren 2024 ut en enkät till de myndigheter som vi bedömde löpande brukar utfärda föreskrifter och allmänna råd eller nyligen hade gjort det (se avsnitt 1.6 och bilaga 4). Enkätsvaren gav en indikation på vilket stöd som myndigheterna efterfrågade.

Vi kompletterade enkäten med att bjuda in myndigheterna som besvarat den till en workshop. På workshopen diskuterade vi enkätens resultat och gav myndigheterna möjlighet att utveckla sina argument och önskemål om stöd.

Utifrån återkopplingen från myndigheterna har vi delvis justerat strukturen i stödet på Forum för ekonomisk styrning och kompletterat innehållet med information och stöd som vi bedömde saknades. Vi har därefter fortsatt att kontinuerligt se över och utveckla texterna med stöd av ett fåtal myndigheter.

2.2.2 Delar av innehållet har tagits fram tillsammans med andra

Stödet för att beakta perspektiv har tagits fram tillsammans med de myndigheter som pekades ut i regeringsuppdraget om att ta fram ett ramverk för vägledning⁹. I dialog med myndigheterna kom vi överens om att det stöd som skulle publiceras på webben skulle syfta till att ge en utredare en grundläggande kunskap om de aktuella områdena, för att kunna bedöma om ett område (eller perspektiv som vi kallar det), är relevant att beakta i utredningen (se avsnitt 2.3).

Vi har också tagit kontakt med andra myndigheter för att utveckla texter som berör områden som de har ett instruktionsenligt ansvar för. Exempelvis har Kommerskollegium återkopplat på texter som berör EU.

Statskontoret bedömer att vi i det fortsatta utvecklingsarbetet kommer att behöva ta kontakt med andra myndigheter som har ansvar för sakområden som vi kan komma att beröra i stödet för arbetet med konsekvensutredningar.

2.2.3 Innehållet har använts och bidragit till nytta

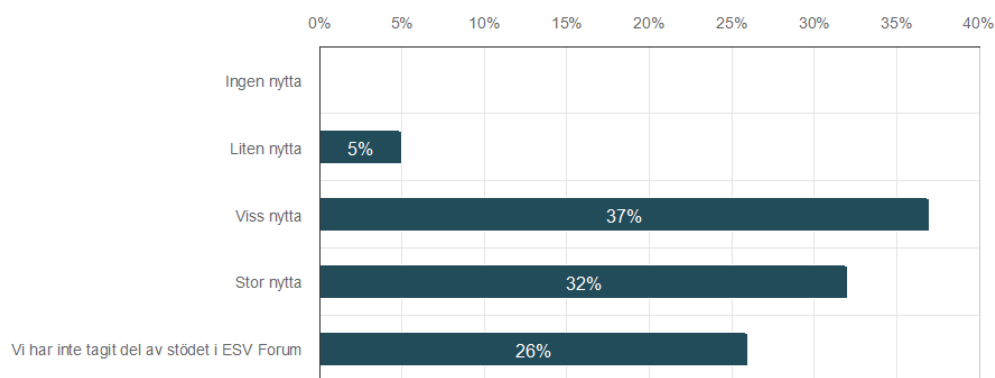
Under 2025 hade sidorna om konsekvensutredningar totalt 6 900 unika sidvisningar enligt Statskontorets verktyg för webbanalys (Matomo). Vi vet inte hur stor andel av det verkliga antalet unika sidvisningar som detta utgör, eftersom det beror på hur många av besökarna som har accepterat kakor. Utifrån ett antagande om att i genomsnitt 40 procent säger nej till kakor uppskattar vi att sidorna har haft 11 500

⁹ Regeringsbeslut Fi2024/01483, Uppdrag till Ekonomistyrningsverket att ta fram ett ramverk för vägledning för konsekvensutredningar och erbjuda handledning. 2024-06-27.

unika sidvisningar.¹⁰ Om man antar att andelen som säger nej ligger mellan 30–50 procent blir spannet på antal unika sidvisningar någonstans mellan 9 900 och 13 800.

Statskontoret har endast följt upp användarnas upplevda värde av stödet på Forum för ekonomisk styrning genom en fråga i en enkät till mottagare av den riktade handledningen (se kap 3). I enkäten frågade vi vilken nytta de bedömde att stödet på Forum ger för dem som utredare. Av de 19 svarade så uppgav 32 procent att det gav stor nytta, 37 procent att det gav viss nytta och 5 procent att det gav liten nytta. Ingen svarade att det inte gav någon nytta, men 26 procent av respondenterna hade inte tagit del av stödet alls.

Diagram 1. Vilken nytta bedömer ni att det stöd som finns på ESV Forum ger er som utredare

Källa: Statskontorets enkätundersökning till utredare som tagit emot riktad handledning¹¹.

2.2.4 De vägledande texterna kommer att fortsätta utvecklas

Statskontoret ser stödet på Forum för ekonomisk styrning som ett löpande arbete, där vi både kommer att utveckla befintligt material och ta fram nya vägledande texter för att fördjupa stödet. Vi har flera texter på gång inom en rad olika områden. I takt med att texterna utvecklas kommer också funktionaliteten i Konsekvenshjälpen att påverkas, eftersom texterna är AI-assistentens kunskapsbas¹² (se avsnitt 2.4).

¹⁰ Eurostats undersökning från 2023 visade att ca 40 procent av svenskarna ändrade inställningar i internetläsaren för att hindra eller begränsa kakor på några enheter. Personer mellan 25 och 34 hade högst snitt. Internetanvändarnas säkerhetsbeteende har ökat sedan 2023, men väntas vara relativt lägre eftersom de statsanställda som besökare Statskontorets webbplats kan antas ha högre snittålder och Statskontoret är en icke-kommersiell aktör med högt förtroende bland sina målgrupper. Spannet är därför beräknat på att 40 procent säger nej till kakor, och är beräknat som ett spann +/- 10 procent. Eurostat (2024). [Safer Internet Day: are you managing cookies? News article](#), 6 February 2024. (Hämtad 2026-02-26).

¹¹ Statskontoret (2026) *Enkätundersökning, uppföljning av riktat stöd till kommittéer och särskilda utredare*, ESV dnr: 2024-01531-59

¹² Läs mer i rapporten ESV 2025:26, *Konsekvenshjälpen*.

Nya texter om verksamhetslogik och beräkningar

Det material som i skrivande stund ligger närmast publicering är dels en text om hur verksamhetslogik kan tillämpas i konsekvensutredningsarbetet – inklusive en del som fördjupar kausalitetskriterierna – och dels ett paket med fokus på beräkningar.

De texter om beräkningar som är under arbete och som vi avser att publicera under året har följande rubriker:

- Nyttokostnadsanalys (BCA)
- Kostnadseffektivitetsanalys
- Investeringskalkyler
- Multikriterieanalys
- Fördelningsanalys
- Kalkylränta – kort intro
- Fördjupning om samhällsekonomisk diskonteringsränta
- Marknadsmislyckanden.

Till flera av texterna har vi inhämtat synpunkter från ASEK¹³-gruppens ordförande.

Nya texter om att involvera olika aktörer

Myndigheterna som har deltagit i utvecklingen av stödet om att beakta perspektiv har framfört önskemål om att det bör finnas texter om att involvera olika aktörer, från t.ex. civilsamhället och branschorganisationer, i konsekvensutredningsarbetet. Statskontoret har påbörjat ett samarbete med forskare knutna till Karlstad Universitet och SustainGov för att ta fram sådana vägledande texter.

Ambitionen är att stödet ska guida användaren att avgöra

- när i processen det passar att involvera externa parter i den egna utredningen
- hur man kan identifiera relevanta aktörer att involvera
- vilka metoder som finns för att involvera aktörerna
- vad de behöver tänka på vid involveringen och hanteringen av inspelen.

2.3 Komplettering av vägledande texter utifrån regeringsuppdraget

I uppdraget står att vi ska inhämta sakkunskap och metodstöd från ett antal utpekade expertmyndigheter beträffande konsekvenser för deras expertområden. Regeringen

¹³ Trafikverket, *Analysmetod och samhällsekonomiska kalkylvärden*, ASEK, <https://bransch.trafikverket.se/for-dig-i-branschen/Planera-och-utreda/Samhallsekonomisk-analys-och-trafikanalys/samhallsekonomi/analysmetod-och-samhallsekonomiska-kalkylvardenasek/>. Uppdaterad 1 juli 2024. Hämtad 5 mars 2026.

pekar ut 17 myndigheter som representerar perspektiv som kan vara relevanta i genomförandet av en konsekvensutredning (se bilaga 1).

2.3.1 Stöd om utpekade perspektiv har tillgängliggjorts

Statskontoret har valt att kalla de utpekade områdena för perspektiv, och efter dialog med expertmyndigheterna grupperat och presenterat perspektiven i följande kluster:

- **Konsekvenser för människor och deras rättigheter**
 - Sveriges internationella åtaganden om mänskliga rättigheter
 - Barns rättigheter
 - Personer med funktionsnedsättning
 - Jämställdhetsperspektiv
 - Integritetsskydd
- **Skydd av samhället**
 - Totalförsvaret
 - Korruption i staten
 - Felaktiga utbetalningar
 - Brottligheten och det brottsförebyggande arbetet
- **Företagande och civilsamhälle**
 - Civilsamhälle
 - Företagande och konkurrensförhållanden
- **Miljö, energi och djur**
 - Energi
 - Djur
 - Miljö och klimat
- **Effektivitet och digitalisering**
 - Digitaliseringsperspektiv
 - Effektivitet i den statliga förvaltningen
- **Integration, utanförskap och olika geografiska förhållanden**
 - Integration
 - Utanförskap
 - Lokala och regionala förhållanden

Statskontoret ville tillgängliggöra vägledande texter om respektive perspektiv som ger utredare en snabb introduktion till perspektivet och blir ett stöd för att avgöra om perspektivet är relevant för den aktuella utredningen. En av Statskontorets målsättningar var att utredarna med hjälp av informationen enkelt skulle kunna ta steget från ”omedvetet inkompetent” till ”medvetet inkompetent” på

kompetenstrappan¹⁴, för att sedan kunna bedöma om de behöver förhålla sig till, och fördjupa sig ytterligare i, perspektivet inom ramen för sin konsekvensutredning.

2.3.2 Gemensam mall för sidorna om perspektiv

Statskontoret tog fram en mall för vilket innehåll de vägledande texterna om respektive perspektiv skulle ha. Mallen innehöll följande rubriker och instruktioner:

- **Introduktionstext:** Introduktionstexten bör snabbt och enkelt beskriva vad perspektivet innebär och varför det är viktigt (och eventuellt vad risken är om man missar perspektivet när det är relevant). Texten ska vara skriven så att den går att förstå för den som inte har någon erfarenhet av att jobba med frågan och förklara de viktigaste och mest grundläggande sakerna man bör känna till om perspektivet.
- **Frågor att ställa sig:** Räkna upp ett antal frågor som utredaren kan ställa sig för att förstå om perspektivet är relevant för hens aktuella förslag/utredning. Frågan kan eventuellt ackompanjeras av en kort förklaring
- **Potentiella fallgropar:** Beskriv gärna ett antal vanliga/potentiella missar kopplat till perspektivet, t.ex. där man glömt att förstå hur och när perspektivet kan vara relevant i en viss kontext.
- **Länkar för fördjupning:** Har ni vägledningar/handledningar/statistik eller andra resurser hos er eller någon annan myndighet som ni vill hänvisa till?

De utpekade myndigheterna fick sedan återkomma med texter och därefter följde en iterativ process där Statskontoret lämnade förslag på exempelvis förkortningar, förtydliganden och justering av tonalitet. Utkasten bearbetades sedan till en version som både de medverkande myndigheterna och Statskontoret kunde stå bakom. Merparten av de färdiga sidorna publicerades i början av mars 2025.

2.3.3 Stöd för perspektiv utan någon utpekad myndighet i uppdraget

När texterna i samarbete med de utpekade myndigheterna kommit på plats gick vi vidare med att hitta lämpliga samarbetspartners för några av de perspektiv som nämns i uppdraget, men utan någon utpekad myndighet. Dessa kontakter ledde till att Boverket och Delegationen för migrationsstudier (Delmi) gemensamt bidrog med en vägledande text om integration under hösten 2025. Ett utkast till en text om utanförskap bereds också för närvarande internt hos Boverket.

Vi har även fått förfrågan från andra myndigheter om att bidra med texter om relevanta perspektiv. Energimyndigheten har utifrån en sådan kontakt bidragit med

¹⁴ Kompetenstrappan är ett verktyg för att bedöma färdighet och kompetens som går från omedvetet inkompetent (man känner inte till sina kunskapsluckor) till medvetet inkompetent (man känner till vad man behöver veta mer om), till medvetet kompetent (man kan grunderna och tillämpar analys med t.ex. hjälp av checklistor och stöd) och slutligen omedvetet kompetent (man besitter expertkunskap och integrerar per automatik perspektivet när det är relevant).

en text om energiperspektivet som publicerades i juni 2025. Statskontoret för också dialoger om potentiella tillkommande texter med bl.a. Livsmedelsverket angående konsekvenser för hållbart livsmedelssystem samt med Folkhälsomyndigheten med flera angående konsekvenser för hälsa.

I regeringsuppdraget nämns även konsekvenser och finansiering för förslag som rör kommuner och regioner. Statskontoret bedömer att detta perspektiv delvis täcks in av de vägledande texterna om påverkan på den kommunala självstyrelsen¹⁵, som är avstämd med Regeringskansliet. Stödet kommer även att kompletteras med en kommande, ännu ej påbörjad, generell sida om finansiering.

2.3.4 AI-stöd kan bidra till att bedöma vilka perspektiv som är relevanta
Statskontoret bedömer att de vägledande texterna om att beakta olika perspektiv är informativa, användbara och snabbt ger utredare en överblick på respektive perspektiv och stöd för att avgöra när det är relevant att tillämpa. Det är dock väldigt många olika perspektiv att läsa om och förstå, och när man inte är expert inom området kan det ändå vara svårt att bedöma vilka perspektiv som är viktigast och hur de ska tillämpas i det enskilda fallet.

För att få hjälp med att göra denna bedömning anser Statskontoret att de vägledande texterna om perspektiv med fördel kan användas i kombination med AI-assistenten Konsekvenshjälpen (se avsnitt 2.4). I Konsekvenshjälpen kan utredaren utifrån sitt direktiv eller sin frågeställning be om hjälp med att förstå vilka aspekter som kan vara relevanta för utredningen utifrån respektive perspektiv.

2.3.5 Expertmyndigheterna har fått lämna synpunkter på övrigt stöd
Statskontoret har även erbjudit expertmyndigheterna som bidragit med texter om att beakta olika perspektiv möjligheten att lämna synpunkter på det övriga stödet om konsekvensutredningar på Forum för ekonomisk styrning och på den uppdaterade grundutbildningen (se avsnitt 2.5). Vissa myndigheter har tagit den chansen och synpunkterna har lett till flera mindre justeringar av innehåll och upplägg.

2.4 Utveckling av AI-baserat stöd

Statskontoret har tagit fram den AI-baserade tjänsten Konsekvenshjälpen som en del av arbetet med vägledning och metodutveckling. Syftet är att stärka analysförmåga, struktur och kvalitet i konsekvensutredningar, samt att tillgängliggöra stöd exakt när det behövs. Tjänsten gör metodstödet interaktivt och anpassat till användarens situation och ska bidra till ett mer effektivt arbete och bättre beslutsunderlag.

¹⁵ Statskontoret, [Ta ställning till förslagen påverkan på den kommunala självstyrelsen](https://forum.statskontoret.se/konsekvensutredning/analysera-forslagen/ta-stallning-till-paverkan-pa-kommunala-sjalfvstyret/), <https://forum.statskontoret.se/konsekvensutredning/analysera-forslagen/ta-stallning-till-paverkan-pa-kommunala-sjalfvstyret/>. Uppdaterad 1 oktober 2024. Hämtad 5 mars 2026.

Konsekvenshjälpen är i dagsläget en prototyp på webbplatsen för Statskontorets datalabb.¹⁶

Assistenten är en RAG-modell¹⁷ som består av en språkmodell, en utförlig prompt och en kunskapsbas. Kunskapsbasen består av förordningen (2024:183) om konsekvensutredningar, kommittéförordningen (1998:1474) och stödet om konsekvensutredningar på Forum för ekonomisk styrning (tidigare ESV Forum).

Gränssnittet består som för de flesta AI-assistenter av ett chatfönster där användaren kan skriva in sina frågor och klippa in exempelvis utredningsdirektiv eller utkast. Tjänsten lanserades utan krav på inloggning. Det gör den tillgänglig för alla, men begränsar möjligheten att spara historik mellan sessioner.

Under utvecklingsarbetet involverade Statskontoret användare genom användartester, enkäter och seminarier. Tjänsten fick positiv respons – 96 procent av de som svarade på enkäten ansåg att svaren de fick av Konsekvenshjälpen var relevanta och användbara, och 93 procent skulle rekommendera tjänsten till andra.¹⁸

Förutom själva AI-tjänsten har arbetet med Konsekvenshjälpen resulterat i följande:

- En rapport som bl.a. beskriver de vägval som gjorts, de tekniska detaljerna och den potential och risker som finns med AI-stöd i konsekvensutredningsarbetet.¹⁹
Läs gärna den rapporten för mer utförlig information om Konsekvenshjälpen.
- En användarguide med tips på hur man får ut bättre svar från verktyget.
- En matris som ger exempel på hur och i vilka situationer Konsekvenshjälpen kan användas.²⁰

Statskontoret har med Konsekvenshjälpen också medverkat som case i ett projekt som RISE genomfört för att ta fram metoder för att utvärdera tillförlitligheten i svar från AI-modeller.²¹

Informationen om Konsekvenshjälpen har spridits via myndighetens nyhetsbrev, LinkedIn-sida, vår webbplats och e-postutskick direkt till personer vi har haft kontakt med inom ramen för vårt stöd om konsekvensutredningar. Statskontoret visar också tjänsten på Regeringskansliets kommittéutbildning och i vår handledning med

¹⁶ Statskontoret, *Konsekvenshjälpen*, <https://datalabb.esv.se/konsekvenshjalpen.html>. Hämtad 5 mars 2026.

¹⁷ RAG står för retrieval-augmented generation och är en språkmodell som kombinerar generering med informationssökning i en utpekad datamängd.

¹⁸ ESV 2025:26, *Konsekvenshjälpen – en AI-assistent för bättre konsekvensutredningar*.

¹⁹ ESV 2025:26, *Konsekvenshjälpen – en AI-assistent för bättre konsekvensutredningar*.

²⁰ Matrisen är en Excelfil som går att ladda ner på hjälpsidan i anslutning till Konsekvenshjälpen.

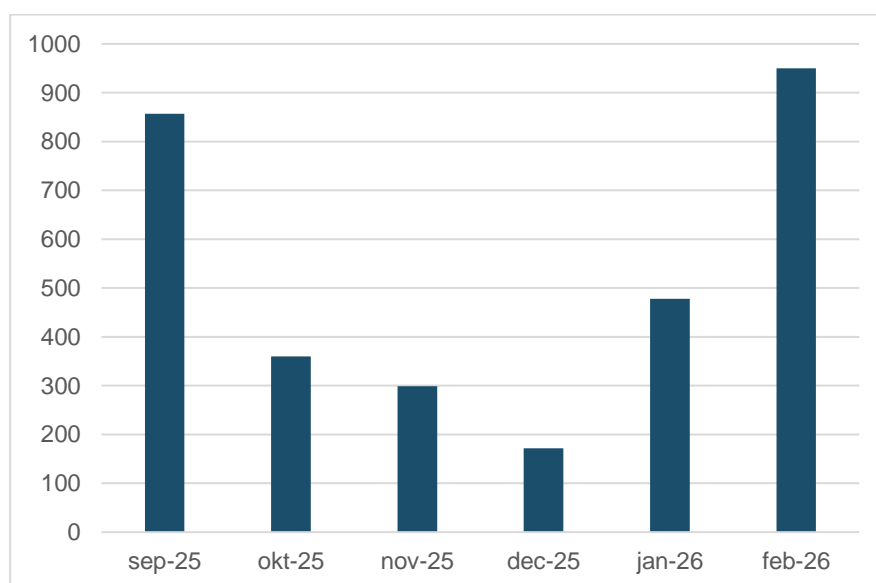
²¹ Vinnova, RegTek: Metoder för konsekvensutredningar för Banbrytande Teknik, <https://www.vinnova.se/p/regtek-metoder-for-konsekvensutredningar-for-banbrytande-teknik/>. Uppdaterad 1 december 2025. Hämtad 5 mars 2026.

kommittéer. Utredare på Statskontoret använder ofta själva tjänsten som ett kvalificerat stöd, som en del av förberedelserna inför en träff med en kommitté.

2.4.1 Användningen av Konsekvenshjälpen har följts upp

Det finns ett antal olika mått för hur man kan följa upp användningen av Konsekvenshjälpen. Den mest intuitiva och begripliga är antalet anrop per månad. Det visar hur många frågor som ställts i chatfönstret under en månad. Vi vet dock inte hur många olika användare som står för frågorna, eller i vilken grad det är samma dialog med många följdfrågor eller flera olika dialoger med bara en fråga.

Diagram 2. Antal frågor ställda till konsekvenshjälpen per månad

Källa: Loggdata från leverantören.

Diagrammet visar att användningen fluktuerar en del. De många frågorna i september kan delvis förklaras av vårt eget flitiga testande inför lansering, samt att vi kommunicerade brett om tjänsten vid lanseringstillfället. Den lägre användningen i december kan eventuellt förklaras av en hög andel lediga dagar den månaden.

Statskontoret kommer fortsätta sprida kännedom om Konsekvenshjälpen för att få upp användningen ytterligare, eftersom både vi och användarna (se avsnitt 2.4.2) bedömer att tjänsten kan ge värde i utredningsprocessen.

2.4.2 Konsekvenshjälpen har utvärderats av användare

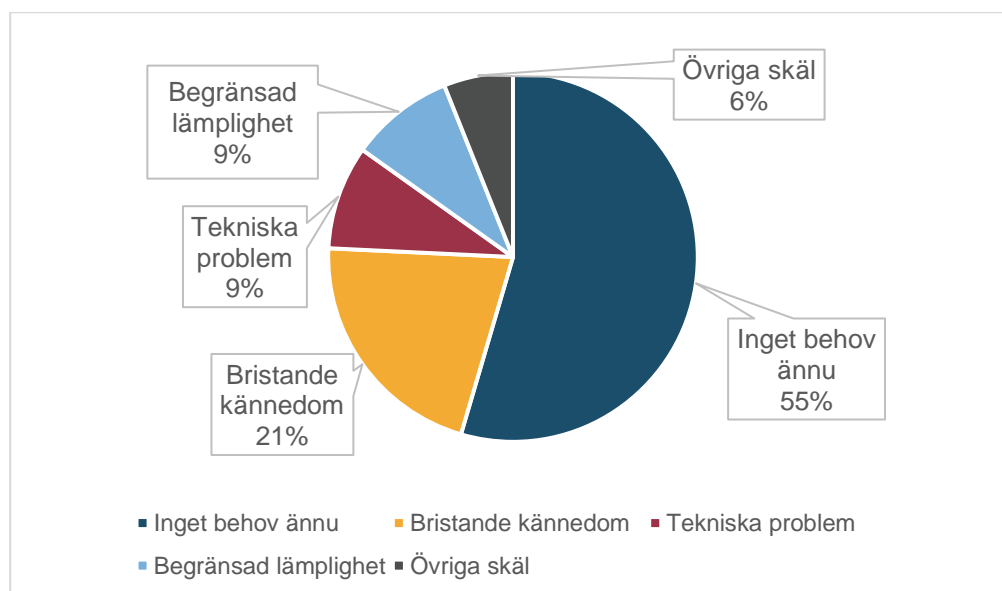
Ekonomistyrningsverket skickade i december 2025 ut en enkät till personer myndigheten haft kontakt med i konsekvensutredningsarbetet i syfte att förstå hur användningen sett ut, vilken nytta den bidrar med samt vilka förbättringsmöjligheter

användarna ser. Enkäten besvarades av 79 personer, varav 83 procent arbetade på en myndighet och resten i statliga utredningar.

Av de svarande hade 46,1 procent aldrig använt Konsekvenshjälpen och 46,2 procent hade testat den någon enstaka gång. Endast 7,7 procent svarade att de använt tjänsten flera gånger. Ingen svarade att de använder Konsekvenshjälpen regelbundet.

Den låga användningsfrekvensen behöver ses mot bakgrund av både målgruppens arbetssätt och tjänstens spridning. Eftersom 83 procent av respondenterna arbetar på myndigheter, där konsekvensutredningar ofta genomförs periodvis, är det naturligt att många endast har testat tjänsten vid enstaka tillfällen. Detta återspeglas i fritextsvaren, där de vanligaste skälen till att inte ha använt Konsekvenshjälpen är att man ännu inte haft något behov (55 procent) eller inte känt till att verktyget finns (21 procent). Sammantaget tyder detta på att användningen i hög grad är kopplad till enskilda uppdrag snarare än integrerad i det dagliga arbetet. Andra anledningar som nämns är tekniska problem att komma åt tjänsten (9 procent) eller att man anser att tjänsten inte är lämplig för det behov man har (9 procent), medan övriga skäl (6 procent) rör exempelvis bristande stöd från teamet eller farhågor kring datadelning. Samtidigt syns en tydlig ökning i användningen under 2026, vilket indikerar att tjänsten successivt tas i bruk i takt med att behov uppstår.

Diagram 3. Anledningar till att respondenterna inte använt konsekvenshjälpen

Källa: Enkät till användare av konsekvenshjälpen 2025-2026.²²

²² Statskontoret (2026) *Enkät svar Konsekvenshjälpen*, dnr: 2026-00277-9

Konsekvenshjälpen används på flera olika sätt

Enkätsvaren visar att användarna använder Konsekvenshjälpen på flera olika sätt. På frågan om hur man har använt Konsekvenshjälpen (t.ex. till vilka moment eller vilken sorts frågor) återfinns följande exempel bland svaren:

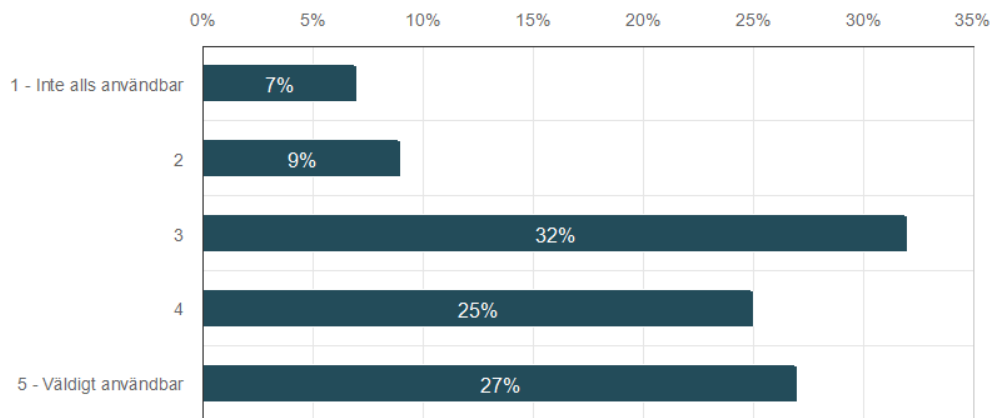
- **Hjälp med struktur och upplägg** – för att få en bra struktur på konsekvensutredningen och förslag på vilka punkter som ska ingå.
- **Identifiera och hitta konsekvenser** – inspiration till olika konsekvenser, bristfälliga element, samt input om vilka perspektiv som saknas.
- **Kostnadsberäkningar** – för att få vägledning i beräkning av kostnadsmässiga konsekvenser, uppskattningsstrategier och upprätta tabeller med potentiella kostnader och intäkter per aktör.
- **Tolkning av regelverket** – för att förstå förordningens krav, vilka krav som ställs, och hur regelverket ska materialiseras i den konkreta frågan.
- **Analysstöd och bollplank** – analysstöd för exempelvis konsekvenser för olika aktörer, proportionalitet, konkurrens, och implementering av EU-rätten.
- **Problemformulering** – för att förbättra och formulera problembeskrivningen.
- **Kvalitetssäkring** – som en sista kontroll av färdiga utkast för att säkerställa att inget viktigt saknas.

En användare nämner i fritextsvaret att hen använde Konsekvenshjälpen ”till att få hjälp att strukturera min konsekvensutredning, få hjälp med ’att tänka’ och tänka vidare. Jag hade aldrig fått ihop min konsekvensutredning på det sättet som jag fick, om jag inte hade haft Konsekvenshjälpen. Det var en stor hjälp för mig som aldrig gjort någon konsekvensutredning tidigare.”

Många upplever Konsekvenshjälpen som väldigt användbar

Diagram 4 visar hur användbar Konsekvenshjälpen upplevs vara av användarna.

Diagram 4. Hur användbar är Konsekvenshjälpen på en skala 1–5?

Källa: Enkät till användare av konsekvenshjälpen 2025-2026²³.

Det genomsnittliga betyget är 3,6, vilket kan jämföras med 3,9 under testperioden. En möjlig förklaring till att den upplevda användbarheten har sjunkit något kan vara höjda förväntningar i takt med ökad AI-vana. Andelen bland respondenterna som använder AI regelbundet har ökat från 20 till 32 procent.²⁴ Samtidigt är nöjdheten något högre bland dem med större AI-vana, vilket kan bero på att dessa användare är bättre på att skriva promptar.²⁵ Skillnaderna är dock små och Statskontoret har inte gjort någon djupare analys av resultatet.

Av respondenterna uppgav 93 procent att de skulle rekommendera tjänsten, vilket är samma nivå som under testperioden.

2.4.3 Det finns fler värden med Konsekvenshjälpen än tjänsten i sig

Konsekvenshjälpen bidrar till att personer utan särskilda förkunskaper om konsekvensutredningar och att prompta snabbt kan få skraddarsydda svar och relevanta följdfrågor om den egna utredningen med utgångspunkt i konsekvensutredningsförordningen och Statskontorets stöd.

Värdet av Konsekvenshjälpen är dock inte bara tjänsten i sig. Vi ser också att Statskontorets uppmantran att använda AI gör att fler vågar pröva nya arbetssätt och ny teknik i konsekvensutredningsarbetet. Det ökar sannolikt legitimiteten för den här typen av tjänster att det är Statskontoret som ligger bakom AI-assistenten.

²³ Statskontoret (2026) *Enkät svar Konsekvenshjälpen*, dnr: 2026-00277-9

²⁴ Medelbetyget för den upplevda användbarheten var 3,0 för gruppen som "aldrig använt AI tidigare", 3,1 för gruppen som "någon gång testat", 3,6 för gruppen som "använder AI ibland" och 3,8 för gruppen som "använder AI regelbundet".

²⁵ Genomsnittsbetyget för respektive svar på frågan "Hur van är du att arbeta med konsekvensutredningar?" var 3,5 för "nybörjare" (0–1 konsekvensutredningar), 3,4 för "något erfaren" (2–5 konsekvensutredningar) och 3,6 för "erfaren" (fler än 5 konsekvensutredningar). Nöjdst var de som angav "arbetar inte aktivt med konsekvensutredningar": 3,8.

Konsekvenshjälpen är också tillgänglig utan egna AI-konton, vilket sänker tröskeln ytterligare, särskilt för myndigheter utan egna AI-tjänster.

Genom sin kunskapsbas, som bl.a. inkluderar de i regeringsuppdraget utpekade perspektiven, styr tjänsten analysen mer systematiskt och hjälper användare att upptäcka infallsvinklar de själva inte sett²⁶. Dessutom tillhandahåller Statskontoret en matris som ger konkret stöd för hur utredare kan tänka och formulera frågor, både med och utan stöd av AI.

2.4.4 Statskontoret kommer fortsätta utveckla Konsekvenshjälpen

I samband med enkäten (se 2.4.2) samlade Statskontoret även in upplevda problem och förbättringsidéer för Konsekvenshjälpen. Vissa av förslagen rörde tekniska funktioner, t.ex. möjligheten att kopiera text, arbeta i inloggat läge eller att tjänstens svar inte ska brytas mitt i. Några av dessa förslag är redan åtgärdade i form av en kopierings-knapp och justerad svars längd.

Andra förslag var önskemål om mer aktuell och detaljerad information i tjänsten. Eftersom Konsekvenshjälpens kunskapsbas bygger på de vägledande texterna på Forum för ekonomisk styrning är tjänstens kvalitet och omfattning direkt kopplad till den löpande utvecklingen av detta material. Statskontoret bedömer att texterna som för närvarande är under utveckling, framför allt inom området beräkningar, kommer att bidra till att förbättra tjänsten i enlighet med flera av de inkomna önskemålen.

Statskontoret planerar också att i närtid utveckla Konsekvenshjälpen från en prototyp på webbplatsen för Statskontorets datalabb till en färdig tjänst inbäddad på Forum för ekonomisk styrning.

2.5 Framtagande och genomförande av utbildningar

Statskontoret medverkar i Regeringskansliets kommittéutbildning som genomförs fyra gånger per år och myndigheten har även arrangerat två öppna grundutbildningar riktade mot förvaltningsmyndigheter. Den ena grundutbildningen genomfördes fysiskt den 6 mars 2025, och den andra hölls digitalt den 19 september 2025.

Sakinnehållet är i huvudsak detsamma på kommittéutbildningen och grundutbildningen. Men det finns vissa delar som gäller specifikt statliga utredningar som inte tas upp på grundutbildningen, och delar om förvaltningsmyndigheters ansvar som inte tas upp på kommittéutbildningen.

²⁶ Vi har fått flera vittnesmål om detta, vilket kan exemplifieras med följande citat ur enkätens fritextsvar där man kunde motivera sitt betyg om användbarhet: "Väldigt användbar. I de fåtal fall jag har använt den har den varit till stor hjälp. Jag hade inte själv kommit på alla de olika perspektiv och vinklar som konsekvenshjälpen ger förslag på."

Statskontoret inleder utbildningarna med en genomgång om varför det är viktigt att göra en konsekvensutredning, och att dessa skäl kan användas som vägledning för att göra prioriteringar och bedömningar av proportionaliteten i utredningen. Vi går också igenom teoretiska utgångspunkter med avstamp i nationalekonomisk teori, verksamhetslogik och vetenskapsteori. Sedan följer en genomgång av de viktigaste stegen i konsekvensutredningsarbetet och hur man kan tänka i respektive steg.

Därefter presenterar vi konkreta tips och verktyg, t.ex. multikriterieanalys, och grunderna för att kvantifiera och värdera effekter. Slutligen brukar vi visa Konsekvenshjälpens och Hitta remissvar²⁷ samt hänvisa till de vägledande texterna på Forum för ekonomisk styrning och andra lästips. Se bilaga 2 för en närmare beskrivning av de ämnen som tas upp i utbildningarna.

Till grundutbildningen har Statskontoret även bjudit in medarbetare från andra myndigheter. Regelrådets kansli har medverkat med en fördjupning om hur man kan resonera kring konsekvenser för företag och Naturvårdsverket har deltagit för att fördjupa hur man kan resonera om konsekvenser för miljö och klimat.

Uppläggen skilde sig dock åt mellan de två tillfällena. Vid det senast tillfället fick deltagarna arbeta med ett case för att diskutera tillämpningen av de olika stegen i konsekvensutredningsprocessen. Regelrådets och Naturvårdsverkets inspel vävdes då in löpande i stället för som separata föreläsningsspass, som under det första tillfället.

2.5.1 Övervägande positiva betyg i utbildningarnas utvärdering

Kommittéservice skickar ut utvärderingar till deltagarna i kommittéutbildningen.²⁸ I tabell 2 redovisar vi betyget för ett antal frågor om utbildningen. Respondenterna kunde även kommentera Statskontorets (tidigare ESV:s) medverkan i fritextsvar.

Exempel på sådana kommentarer:

- Särskilt ESV var inspirerande och gav konkreta förslag.
- Statskontorets presentation var väldigt givande.
- Statskontorets utbildning var jättebra. Jag kommer att försöka ta hjälp av de metoder och verktyg som de berättade om.

²⁷ Statskontoret, *Hitta remissvar*, <https://datalabb.statskontoret.se/remissar>. Hämtad 5 mars 2026.

²⁸ Frågorna gäller för hela dag 3 i kommittéutbildningen. Den innefattar också en kort introduktion från Regeringskansliet på omkring 15 minuter samt ett pass om företagskonsekvenser med Regelrådet. Medelvärden är sammanslaget för uppföljningsenkäterna för kommittéutbildningen september 2025 och februari 2026, vilket är de två senaste tillfällena med tillgänglig statistik när denna rapport skrivs.

Tabell 2. Utvärdering av kommittéutbildningen

Påstående	Medelvärde
Jag kommer att ha nytta av utvecklingsinsatsen i min nuvarande roll	4,4
Jag kommer att kunna tillämpa det jag lärt mig praktiskt i min nuvarande roll	4,3
Utbildarna bidrog till att skapa en djupare förståelse för ämnet/området än vad jag hade tidigare	4,4

Källa: Enkät från kommittéservice. Sammanslagna siffror från september 2025 och februari 2026, för hela dag 3 i kommittéutbildningen. Medelvärdet är det genomsnittliga betyget från 11 respondenter på en skala 1–5, där 5 är instämmer helt och 1 är instämmer inte alls.²⁹

Vid det första, fysiska utbildningstillfället i vår egen regi gav deltagarna medelbetyget 4,2 av 5 som svar på frågan om i vilken mån kursmålet hade uppnåtts. Målet var ”Att du fått en fördjupad förståelse för de krav som ställs i förordningen och hur du ska arbeta med konsekvensutredningar”. Även medelbetyget för utbildningen som helhet blev 4,2³⁰.

I den digitala utbildningen ett halvår senare delades frågan om kursmålet upp i två: att deltagarna fått en djupare kunskap om förordningen respektive att deltagarna ökat sin kännedom om hur man ska arbeta med konsekvensutredningar. Medelbetyget blev 3,2 respektive 3,6 på de båda kursmålen. Denna utvärdering hade inte med någon fråga om helhetsintrycket.³¹

Av fritextkommentarerna att döma fanns det skilda uppfattningar om huruvida det var positivt eller negativt med ett upplägg med gruppövningar och case (se avsnitt 2.5). Den huvudsakliga kritiken som framfördes var att deltagarna vill ha fler tydliga exempel och mer vardagsnära case.³²

Föreläsarna och presentationernas innehåll fick flera positiva kommentarer i utvärderingarna av båda tillfällena.

2.5.2 Utbildningarna kommer att vidareutvecklas

Statskontoret har påbörjat arbetet med att digitalisera grundkursen, med automatiserade presentationer av de delar av utbildningen som i dag består av föreläsningar. På så sätt kan vem som helst att ta del av innehållet när som helst.

Tanken är att sedan komplettera den digitala utbildningen med ett antal interaktiva sessioner för dem som tagit del av grundutbildningen, där man kan fördjupa och

²⁹ Statskontoret (2026), *Utvärderingar kommittéutbildningen*, Statskontoret dnr:2026-00277-4

³⁰ Ekonomistyrningsverket (2025), *Sammanställning av utvärderingarna Att arbeta med konsekvensutredningar*, ESV dnr 2025-00126-5

³¹ Ekonomistyrningsverket (2025), *Utvärderingsrapport Konsekvensutredningsutbildning 20250919*, ESV dnr: 2025-01483-4

³² Ekonomistyrningsverket (2025), *Utvärderingsrapport Konsekvensutredningsutbildning 20250919*, ESV dnr: 2025-01483-4

tillämpa kunskaperna genom case-övningar (med olika inriktning), diskussioner och frågor.

2.6 Stöttning av andra myndigheter vid förfrågan

Utöver generella utbildningar har Statskontoret också medverkat i kompetensutvecklingsinsatser där vi blivit inbjudna till andra myndigheter. Några exempel är Boverket, Myndigheten för totalförsvarsanalys, Skogsstyrelsen och Post- och telestyrelsen. Statskontoret har även medverkat på Tillväxtverkets nätverksträff för myndigheter med förenklingsuppdrag och Jämställdhetsmyndighetens erfarenhetsutbyte (JiM+) för myndigheter med jämställdhetsintegreringsuppdrag.

3 Riktad handledning till kommittéer och preliminära slutsatser om stödets effekt

I detta kapitel beskriver vi den riktade handledningen till ett urval av kommittéer samt redovisar en första analys av stödets effekter och Statskontorets slutsatser av denna analys. Observera att analysen av hur kvaliteten på konsekvensutredningarna i betänkanden har påverkats redovisas först i uppdragets slutrapport (se avsnitt 1.3).

3.1 Genomförandet av riktad handledning till kommittéer och särskilda utredare

Den uppsökande riktade handledningen avslutades 2025. Från 2026 finns istället en skrivning på internwebben för Kommittéservice där Statskontoret erbjuder statliga utredningar och kommittéer att själva kontakta Statskontoret.

Statskontoret valde att erbjuda stödet till hälften av de tillsatta kommittéerna. För att få en spridning över tid och mellan departement valde vi att ta med varannan utredning. Urvalet har bestått av kommittéer med jämna löpnummer. De flesta utredningarna (34 av 48) som har fått erbjudandet om stöd har tackat ja. Vissa som tackat nej har avböjt med hänvisning till att uppdraget hanterar för många känsliga uppgifter. Andra har trots ett antal påminnelser inte återkommit med svar.

När kontaktpersonerna för utredningarna i vårt urval hade offentliggjorts kontaktade Statskontoret dem via e-post och informerade om myndighetens regeringsuppdrag. Kommittén informerades även om att de valts ut för riktad handledning genom ett slumpmässigt urval och erbjöds ett första möte.

I utskicket förklarade vi stödets syfte och upplägg: att handledningen består av totalt två träffar där Statskontoret har läst in sig på direktivet och agerar bollplank, med fokus på operationalisering av förordningen och att besvara kommitténs specifika frågor. Utskicket innehöll även praktisk information om förberedelser, mötets längd samt ett bifogat dokument med förslag på diskussionspunkter. Vi berättade också om vårt övriga stöd i form av vägledande texter på Forum för ekonomisk styrning och Konsekvenshjälp (i utskick efter att tjänsten lanserades).

3.1.1 Innehållet på mötena har varierat mellan olika utredningar

Upplägget för det fortsatta stödet som kommittéerna själva tar initiativ till har samma utgångspunkt som det tidigare. Det första mötet genomförs så tidigt som möjligt i utredningens arbete. Det fokuserar på de inledande stegen från problemformulering till att identifiera och prioritera handlingsalternativ, dvs. i princip 5–6 §§ konsekvensutredningsförordningen. Det andra tillfället bokas in när utredningen har

börjat landa i sina förslag. Detta möte fokuserar på hur utredningen kan fördjupa analysen, utifrån 7–10 §§.

Även om det har funnits en tydlig mall för mötenas upplägg och innehåll, så har varje tillfälle i praktiken blivit unikt. Dels eftersom deltagarna från Statskontoret har bestått av flera personer som i olika kombinationer av två utredare ansvarat för varje möte, dels eftersom varje handledningstillfälle tar sin utgångspunkt i den specifika kommitténs direktiv, intresse och förkunskaper.

De flesta mötena har genomförts digitalt, men i några fall har det också varit fysiska möten. Mer detaljer om upplägget för dessa möten finns i bilaga 3.

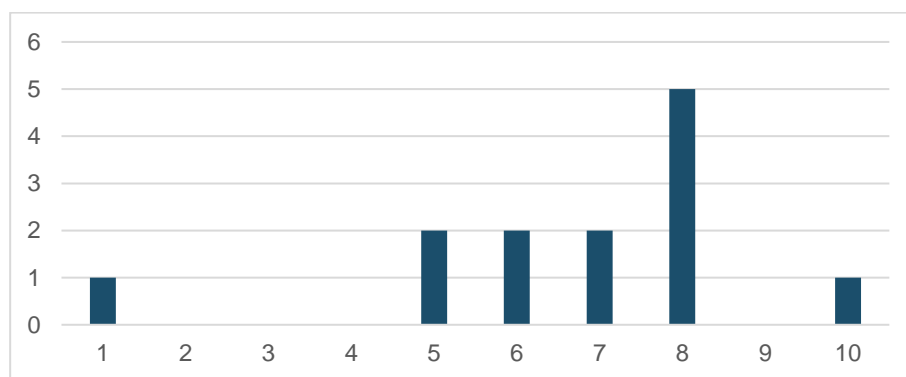
3.2 Uppföljning och bedömning av den riktade handledningen

Statskontorets uppföljning av den riktade handledningen bygger på våra anteckningar från mötena med kommittéerna (inklusive citat från utredarna), en enkät till alla kommittéer som fått stöd vid två tillfällen samt ett antal intervjuer (se avsnitt 1.1).

3.2.1 Kommittéer och särskilda utredare har svarat på en enkät

I enkäten till kommittéer och särskilda utredare frågade Statskontoret om utredarna bedömde att det riktade stödet medfört nytta i arbetet med konsekvensutredningen. Frågan kunde besvaras på en skala från 1 till 10, där 10 var högst nytta. Av de 19 respondenterna valde 12 stycken att svara på frågan. Medelvärde för betyget blev 6,6 och medianvärdet 7,0. Alla respondenter utom en gav dock betyget 5 och uppåt.

Diagram 5. Bedömer ni att det riktade stödet har medfört nytta i arbetet med konsekvensutredningen? (antal svar per betyg)

Källa: Statskontorets enkät till utredare som fått handledning.³³

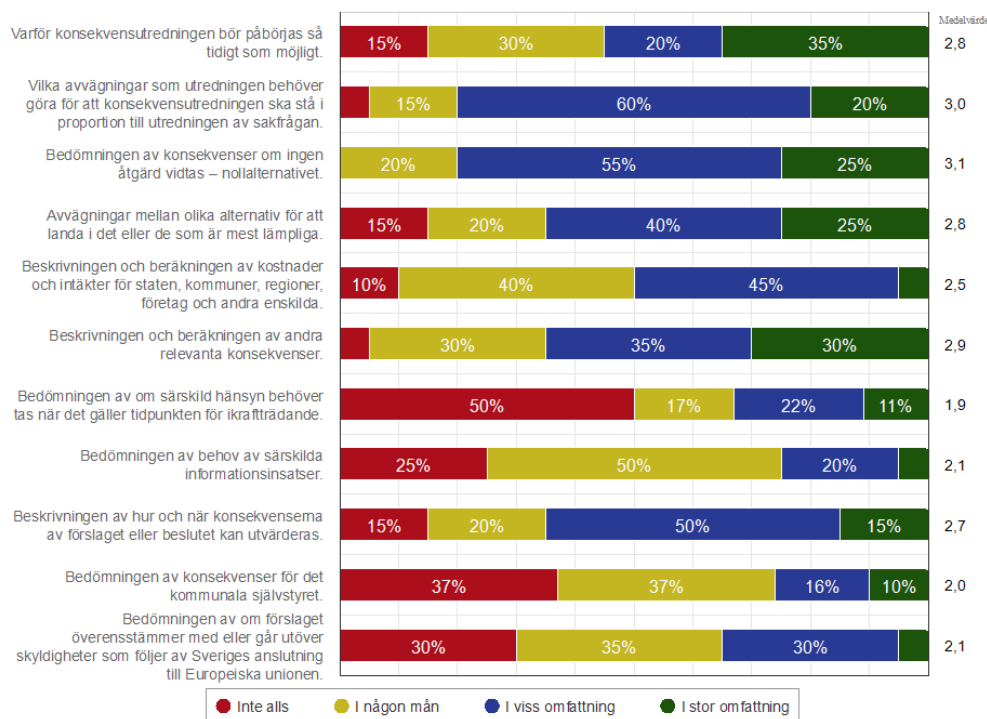
³³ Statskontoret (2026) *Enkätundersökning, uppföljning av riktat stöd till kommittéer och särskilda utredare*, ESV dnr: 2024-01531-59

I enkäten ställdes också frågan om handledningen hade påverkat deltagarnas benägenhet att ta del av stödet på Forum för ekonomisk styrning. Här svarade 63 procent att mötena med Statskontoret hade ökat deras benägenhet att ta del av stödet medan 37 procent svarade att det inte hade påverkat deras benägenhet alls. Ingen svarade att handledningen hade minskat deras benägenhet att ta del av stödet.

Respondenterna fick också bedöma i vilken utsträckning det riktade stödet hade bidragit till att öka deras kunskaper om ett antal krav som ställs i förordningen. Enligt svaren har kännedomen om varför konsekvensutredningen ska påbörjas tidigt påverkats mest. Den bilden stärks av våra intervjuer och upplevelser från mötena.

Diagram 6 visar hur svaren fördelas på frågan. I den samlade analysen bedömer vi effekterna av stödet, och hänvisning till enkätresultatet förekommer.

Diagram 6. I vilken utsträckning har stödet ökat er kunskap om...?

Källa: Statskontorets enkät till utredare som fått handledning.³⁴

3.2.2 Intervjuer med huvudsekreterare

Vi intervjuade tio huvudsekreterare från kommittéer som mottagit vår handledning. Intervjuerna pågick under 15–30 minuter, och genomfördes av två personer från

³⁴ Statskontoret (2026) *Enkätundersökning, uppföljning av riktat stöd till kommittéer och särskilda utredare*, ESV dnr: 2024-01531-59

myndigheten. Den ena ansvarade för att ta anteckningar och fick möjlighet att ställa kompletterande frågor. Varje intervju avslutades med att respondenten fick möjlighet att lägga till något som vi eventuellt missat att fråga om.

Intervjuerna inleddes med följande övergripande fråga: Vilken effekt hade de två mötena med ESV på ert utredningsarbete? Därefter genomfördes intervjun med en utforskande ansats med följdfrågor om upplevelsen av stödet, och förändringar med anledning av stödet.

Följande frågor ingick i intervjun:

- Om ni jämför arbetet före och efter mötena – vad, om något, gjorde ni annorlunda i konsekvensutredningen?
- Vilka delar av mötena påverkade ert arbete mest – och varför just dessa?
- Kan ni ge exempel på hur ni resonerade kring nollalternativ, alternativ eller perspektiv efter mötena, jämfört med innan?
- Hur har ni använt er av det skriftliga stödmaterialet på webben och Konsekvenshjälpen?
- Har du andra idéer om vad som skulle vara användbart stöd? Vad saknar ni?

3.3 Analys av effekterna av Statskontorets riktade handledning

I detta avsnitt gör vi en samlad empirisk framställning och analys av det som Statskontoret bedömer vara effekten av myndighetens riktade handledning (genomförd som Ekonomistyrningsverket). Analysen baseras på enkätsvaren, intervjuerna³⁵ med utredarna och myndighetens egna intryck från handledningen.

Statskontorets bedömer att de främsta effekterna av den riktade handledningen är att

- konsekvenstänkandet integreras tidigare i arbetet
- utredningsprocessen tar tydligare avstamp i problemet och nollalternativet
- strukturen i och dokumentationen av utredningsarbetet förbättras
- osäkerheter i analyser och bedömningar hanteras metodiskt och transparent
- utredarna upplever en ökad trygghet och minskad tidsåtgång.

Dessa områden utvecklar vi i avsnitten 3.4.2–3.4.6.

3.3.1 Ibland har stödet obetydlig effekt

Ett mindre antal utredningar gav uttryck för att Statskontorets riktade handledning inte hade haft någon, eller endast en begränsad, betydelse för deras arbete med

³⁵ Statskontoret (2026) *Sammanställning av intervjureferat med huvudsekreterare om effekten av Statskontorets riktade stöd i arbetet med konsekvensutredningar*. dnr: 2024-01531-58.

konsekvensutredningen. Dessa fall kännetecknades främst av att utredningssekreterariatet redan hade hög samhällsekonomisk analyskompetens, men även av att utredningen hade en kort tidsram och ett snävt avgränsat uppdrag.

I utredningar med hög förkunskap beskrivs stödet som mindre betydelsefullt, snarare än som irrelevant. En intervjuad konstaterade att ”Jag tror inte stödet hade så stor effekt för oss – men det var för att vi redan var så vana att jobba på det sättet”.³⁶ I ett annat fall var den begränsade effekten i stället kopplad till utredningens omfattning och tid: ”Vi har en ganska kort utredning, bara ett halvår ... effekten av mötet blev inte så stor”. Utredningen beskrev det som att de inte gjorde något annorlunda med anledning av mötet.

Ytterligare en förklaring som framkommer är att förväntningarna på stödets innehåll i vissa fall inte fullt ut överensstämde med stödets dialogbaserade upplägg. En intervjuad uttryckte exempelvis att ”Vi trodde att vi skulle få ett koncept levererat”.³⁷ Samtidigt pekar flera på de inneboende begränsningarna i generiskt stöd, där ”en del utredningar är väldigt speciella”.³⁸

Dessa exempel tyder på att stödets effekt är kontextberoende och i första hand ger störst mervärde i utredningar där analyskompetens och strukturerade arbetssätt inte redan är fullt etablerade.

3.3.2 Konsekvenstänkandet integreras tidigare i arbetet

En påtaglig effekt av den riktade handledningen är att konsekvensutredningen förskjuts från ett sent och avgränsat kapitel i utredningens betänkande till att fungera som ett löpande analysramverk som genomsyrar hela arbetet. Flera utredningar beskriver hur konsekvensutredningen tidigare har uppfattats som något som kopplas på i slutet, men att stödet bidragit till ett förändrat synsätt där tänket funnits med under hela processen och konsekvenser beaktas redan när förslag formuleras.

Handledningen förändrar inte bara vad utredarna skriver, utan också hur man internt pratar i ett tidigt skede av utredningen. Det exemplifierades såhär av en utredning: “...frågorna flöt in i diskussioner vi hade på expertmöten i ett tidigt skede.” och “...väldigt nyttigt att hela tiden tänka på och diskutera effekter för att utveckla förslaget.”³⁹

En utredning uttryckte det som att det annars finns en risk att ”man i slutet kommer på att man ska göra en konsekvensutredning”, medan handledningen i stället bidrog

³⁶ Intervju 7, samtliga intervjuer finns i ESV dnr: 2024-01531-58.

³⁷ Intervju 6.

³⁸ Intervju 3.

³⁹ Intervju 10.

till att konsekvenser beaktades redan när förslagen utvecklades.⁴⁰ En annan utredning beskriver snarlikt hur konsekvensutredningen tidigare setts som något man hanterar efter att förslagen är färdiga, men att man nu ”burit med sig tankar om konsekvenser i hela utredningsarbetet”.⁴¹

Denna förskjutning bekräftas även av utredningar som beskriver hur konsekvensutredningen tidigare varit ”ett kapitel man gör sist”, men att den nu snarare ses som ”en naturlig del av utredningsarbetet som man hade med sig hela vägen”.⁴² Även tidpunkten för stödet lyfts fram som betydelsefull; flera utredningar framhåller att kontakten med Statskontoret tidigt i processen bidrog till att ”börja prata om konsekvenser tidigt”.⁴³

Statskontoret har i det tidiga mötet särskilt betonat att förordningen om konsekvensutredningar förutsätter att analysen påbörjas tidigt och omfattar moment som att definiera problemet, beskriva nollalternativet och belysa alternativa åtgärder.

3.3.3 Utredningsprocessen tar tydligare avstamp i problemet och nollalternativet

Statskontoret har i sin riktade handledning träffat utredningarna i ett tidigt skede och då betonat att konsekvensutredningen inleds med att definiera det aktuella problemet, för att därefter undersöka möjliga relevanta åtgärder. En utgångspunkt i stödet har varit att tydliggöra att problembeskrivningen inte nödvändigtvis är färdigformulerad i utredningsdirektiven, utan att problemen kan behöva prövas, avgränsas och preciseras genom analys. För att kunna bedöma i vilken utsträckning det har gjorts en prövning och precisering av direktivets problembeskrivning krävs en mer systematisk genomgång av betänkandenas innehåll i relation till direktiven.

Enkätsvaren visar att handledningen i hög grad bidragit till ökad förståelse för att viktiga delar av analysarbetet behöver genomföras tidigt i processen. Av respondenterna uppgav 84 procent att stödet i någon mån ökat kunskapen om varför konsekvensutredningen bör påbörjas så tidigt som möjligt. Samtliga angav att kunskapen om bedömningen av nollalternativet åtminstone i någon mån hade ökat.

Nollalternativet är en beskrivning av hur utredaren bedömer att den situation eller det problem som ska utredas kommer att utvecklas om inga åtgärder vidtas. Genom att tydliggöra vad som händer utan åtgärd skapas en jämförelsepunkt som gör det lättare att bedöma om en viss åtgärd är motiverad och proportionerlig.

⁴⁰ Intervju 1.

⁴¹ Intervju 2.

⁴² Intervju 5.

⁴³ Intervju 8.

Flera utredningar beskriver att detta perspektiv inte har varit självklart i utredningsarbetets inledande skeden. En utredning konstaterar att man tidigare i begränsad utsträckning har reflekterat över ”vad som hade hänt om de inte hade gjort något” och att förståelsen för nollalternativets funktion först växte fram ”efter utbildningen och de samtal vi förde”.⁴⁴ Samma utredning beskriver sin tidigare förståelse som relativt låg, ”kanske på 2 i en 10-gradig skala”.

Även andra utredningar pekar på att nollalternativet inte alltid beaktas tidigt i processen, samtidigt som utredningar med större vana av konsekvensanalys framhåller nollalternativet som ”helt bärande” för analysen.⁴⁵

3.3.4 Strukturen i och dokumentationen av utredningsarbetet förbättras

I flera intervjuer beskriver utredningarna hur handledningen bidragit till att skapa ordning i ett annars komplext analysarbete. En utredning framhåller att ”de möten vi har haft har varit väldigt bra för att få struktur och kunna bena upp konsekvensutredningen”.⁴⁶ När denna struktur väl fanns på plats menar utredningen att det blev möjligt att fördjupa analysen: ”När vi väl hade strukturen kunde vi fokusera på att fylla arbetet med innehåll”. Samma utredning beskriver hur analysen organiserades som ”en fyrfältare där man ska väga positiva och negativa konsekvenser av gällande och kommande regelverk”, vilket enligt utredningens bedömning bidrog till tydligare avvägningar och ökad transparens i resonemangen.

Även andra utredningar beskriver mer praktiska uttryck för en förbättrad struktur och dokumentation. En utredning pekar på att handledningen bidrog till att ”man planerade in konsekvensutredningarna på ett annat sätt”, vilket gjorde analysen mindre ad hoc och mer integrerad i arbetets disposition.⁴⁷

En annan utredning beskriver hur konsekvenstänkandet dokumenterades löpande: ”Nu har vi istället burit med oss tankar om konsekvenser i hela utredningsarbetet.”⁴⁸ Denna utredning hade ett anteckningsdokument som de fyllde på hela tiden, som de kunde använda när de skulle börja skriva om konsekvenserna. Detta bidrog till att resonemangen i analysen blev möjliga att följa även i efterhand.

Intervjuerna pekar på att den riktade handledningen har bidragit till att konsekvensutredningen i ökad utsträckning blivit ”en naturlig del av utredningsarbetet som man hade med sig hela vägen och som sedan beskrevs”⁴⁹, i stället för att vara ett avgränsat moment som hanteras i slutet. En sådan löpande

⁴⁴ Intervju 2.

⁴⁵ Intervju 7.

⁴⁶ Intervju 4.

⁴⁷ Intervju 1.

⁴⁸ Intervju 2.

⁴⁹ Intervju 5.

dokumentation ger förutsättningar för ökad spårbarhet mellan problemformulering, avvägningar och slutsatser i det slutliga betänkandet.

3.3.5 Osäkerhet i analys och bedömning hanteras metodiskt och transparent

De intervjuade uppger att mötena med Statskontoret bidrog till en mer metodisk och transparent hantering av osäkerheter i konsekvensutredningarnas analyser och bedömningar. Handledningen ökade förståelsen för hur osäkerheter kan redovisas på ett analytiskt rimligt sätt, utan att analysen förlorar i kvalitet eller relevans.

Flera utredningar beskriver att de efter mötena blev mer benägna att redovisa osäkerhet öppet, exempelvis genom att arbeta med intervall och tydliga antaganden i stället för att sträva efter skenbar exakthet. Fokus försköts därmed från krav på exakta siffror till att tydliggöra hur bedömningarna har gjorts och vilka begränsningar som finns i underlaget. En intervjuad uttryckte det så här: ”Det vi fick med oss var att det inte behöver vara perfekt – att det kan presenteras som ett intervall ... bara man tydligt har förklarat hur man fått fram siffran”.⁵⁰

I vissa fall beskrivs detta som en avgörande förändring i synsätt. Flera utredningar beskriver att osäkerhet i underlag och beräkningar upplevdes som ett hinder i arbetet med konsekvensutredningar. I vissa fall ledde det till att utredningen tvekade att lämna förslag överhuvudtaget när konsekvenserna var svåra att mäta. Efter stödet öppnades ett större handlingsutrymme, där sådana osäkerheter inte längre blir ett hinder för att lägga fram de förslag som utredningen bedömer vara de bästa möjliga. En utredning beskriver det på följande sätt: ”en viktig insikt var att det är acceptabelt att arbeta med spann och antaganden och kunna säga att konsekvenserna är svåra att mäta”.⁵¹

Handledningen har även bidragit till att legitimera en tydligare redovisning av analysens begränsningar. Flera utredningar beskriver att de efter handledningen i högre grad vågade vara explicita med vad som inte gick att bedöma, i stället för att försöka täcka alla delar med svaga antaganden. Detta sammanfattas av en intervjuad som pekade på värdet av att få ”en bekräftelse att man inte kan svara på allt”.⁵²

Att redovisningen av begränsningarna blev tydligare innebar däremot inte att analysen blev mindre konkret. Tvärtom beskriver vissa utredningar att handledningen bidrog till en mer proportionerlig hantering av kvantifiering, där man i högre grad gick från allmänna värdeord till mer konkreta resonemang om storleksordningar och volymer, samtidigt som osäkerheten redovisades öppet. Så här beskriver en utredning

⁵⁰ Intervju 7.

⁵¹ Intervju 2.

⁵² Intervju 9.

det: ”Största effekten var att vara mer konkreta kopplat till volymer och kostnader och inte bara använda värdeord. [...] Inte bara prata om stort eller litet – utan mer om hur stort och hur litet och hur man kan kvantifiera”⁵³

Bakgrunden till denna betoning på transparens snarare än fullständig precision är också de faktiska förutsättningarna i många utredningar. Flera utredningar beskriver betydande svårigheter att ta fram tillförlitliga kostnadsuppgifter, särskilt inom områden där konsekvenserna är indirekta eller långsiktiga. En utredning konstaterar exempelvis att ”det är otroligt svårt att vid straffrättsliga lagförslag beräkna pengar för dem”, och pekar samtidigt på att ”det är väldigt svårt att få ut uppgifter [om kostnader] från Regeringskansliet”.⁵⁴

Mot denna bakgrund framstår ett arbetssätt som tydligt redovisar antaganden, osäkerheter och rimlighetsbedömningar som både metodiskt och ändamålsenligt.

3.3.6 Utredarna upplever en ökad trygghet och minskad tidsåtgång

Utöver potentiell påverkan på konsekvensutredningarnas innehåll visar intervjuerna att den riktade handledningen också bidragit till andra värdefulla effekter. Det handlar främst om att utredningssekretariatet känt sig tryggare i sitt arbete, sparat tid, upplevt stödet som lyxigt och fått en värdefull kontaktväg även för framtida frågor.

Flera utredningar beskriver att mötena med myndigheten gav en trygghet i att hantera svåra avvägningar och osäkerheter. En intervjuad uttrycker att de efter mötet fick upp ögonen för att de ”behövde tänka mer själva”⁵⁵, vilket pekar på att stödet inte enbart gav konkreta svar utan också stärkte sekretariatets eget analytiska förhållningssätt.

Andra utredningar framhåller att handledningen bidrog till en flexibilitet i tolkningen av förordningen som annars hade kunnat upplevas som mer begränsande. En intervjuad beskriver det som att stödet gav dem ”öppningar för att titta på den [förordningen] mer flexibelt”⁵⁶, vilket öppnade upp för fler möjligheter att genomföra en ändamålsenlig analys.

Vikten av att ha en känd kontaktväg framkommer tydligt i flera intervjuer. En utredning lyfter fram att ”den första kontakten gav dem möjlighet till att höra av sig senare” och att ”det var en trygghet för dem att denna kontaktväg hade öppnats”.⁵⁷ Det illustrerar att själva vetskapen om att stöd fanns tillgängligt bidrog till en grundläggande trygghet i arbetet.

⁵³ Intervju 3.

⁵⁴ Intervju 10.

⁵⁵ Intervju 10.

⁵⁶ Intervju 2.

⁵⁷ Intervju 5.

Att handledningen upplevdes som värdefullt framgår också i de intervjuades uttryckliga uppskattning. Ett par utredningar beskriver stödet som ”lyxigt”, och vissa lyfter fram värdet av att kunna diskutera med någon som har läst in sig på direktivet och har specialistkompetens inom området.⁵⁸ Beskrivningen att det är lyxigt med stöd kan tolkas som att denna typ av direkt och anpassad dialog är ovanlig i utredningssammanhang och därför upplevs som särskilt värdefullt.

En annan konkret effekt som lyfts fram är att stödet bidrog till tidsbesparingar. Genom att få tidig vägledning om hur konsekvensutredningen skulle struktureras och vilka moment som var centrala kunde utredningssekretariaten arbeta mer effektivt. En utredning konstaterade att det "sparade dem väldigt mycket tid i att reda ut hur de ska arbeta med konsekvensutredningen".⁵⁹ När strukturen och förväntningarna klargjordes tidigt blev arbetet mer riktat och mindre omständligt.

Dessa upplevelser tyder på att den riktade handledningens värde sträcker sig bortom rent analytiska kvalitetsförbättringar. Stödet har även bidragit till en arbetsprocess som upplevdes som tryggare och mer effektiv.

⁵⁸ Intervju 1, 4 och 9.

⁵⁹ Intervju 2.

Referenser

Ekonomistyrningsverket (2024) *Konsekvensutredning enkätsvar*. ESV dnr: 2023-08685-13

Ekonomistyrningsverket (2024) *Uppdrag till Ekonomistyrningsverket att ta fram ett ramverk för vägledning för konsekvensutredningar och erbjuda handledning*. dnr: 2024-01531.

Ekonomistyrningsverket (2025), *Konsekvenshjälpen – en AI-assistent för bättre konsekvensutredningar*, (ESV 2025:26). (Hämtad 2026-02-26).

<https://www.statskontoret.se/uppdrag-och-rapporter/rapporter/2025/konsekvenshjalpen/>.

Ekonomistyrningsverket (2025), *Sammanställning av utvärderingarna Att arbeta med konsekvensutredningar*, ESV dnr 2025-00126-5

Ekonomistyrningsverket (2025), *Utvärderingsrapport Konsekvensutredningsutbildning 20250919*, ESV dnr: 2025-01483-4

Eurostat (2024). Safer Internet Day: are you managing cookies? News article, 6 February 2024. (Hämtad 2026-02-26). <https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-eurostat-news/w/ddn-20240206-1>.

Eurostat (2026). 76.9% of internet users protected their data in 2025. News article, 28 January 2026. (Hämtad 2026-02-26). <https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-eurostat-news/w/ddn-20260128-1>.

Regeringskansliet (2022). *Bättre Konsekvensutredningar*. (Ds: 2022:22). (Hämtad 2026-02-26). <https://www.regeringen.se/contentassets/558808f67cd74545bd2e5b832c35dbb9/battere-konsekvensutredningar-ds-202222.pdf>.

Regeringsbeslut Fi2024/01483, Finansdepartementet, *Uppdrag till Ekonomistyrningsverket (ESV) att ta fram ett ramverk för vägledning för konsekvensutredningar och erbjuda handledning*. 2024-06-27.

Regeringsbeslut Fi2025/02181, Finansdepartementet, *Uppdrag till Statskontoret att följa upp regelverket för konsekvensutredningar*. 2025-11-27.

Statskontoret (2026) *Sammanställning av intervjureferat med huvudsekreterare om effekten av Statskontorets riktade stöd i arbetet med konsekvensutredningar*. Dnr: 2024-01531-58.

Statskontoret (2026) *Enkätundersökning, uppföljning av riktat stöd till kommittéer och särskilda utredare*, ESV dnr: 2024-01531-59

Statskontoret (2026) *Enkät svar Konsekvenshjälpen*, dnr: 2026-00277-9

Statskontoret (2026), *Utvärderingar kommittéutbildningen*, Statskontoret dnr: 2026-00277-4

Statskontoret, *Hitta remissvar*, <https://datalabb.statskontoret.se/remissai>. Hämtad 5 mars 2026.

Statskontoret, *Konsekvensutredning*, <https://forum.statskontoret.se/konsekvensutredning/>. Hämtad den 4 mars 2026.

Statskontoret, *Ta ställning till förslagen påverkan på den kommunala självstyrelsen*, <https://forum.statskontoret.se/konsekvensutredning/analysera-forslagen/ta-stallning-till-paverkan-pa-kommunala-sjalvstyret/>. Uppdaterad 1 oktober 2024. Hämtad 5 mars 2026.

Trafikverket, *Analysmetod och samhällsekonomiska kalkylvärden*, ASEK, <https://bransch.trafikverket.se/for-dig-i-branschen/Planera-och-utreda/Samhallsekonomisk-analys-och-trafikanalys/samhallsekonomi/analysmetod-och-samhallsekonomiska-kalkylvardenasek/>. Uppdaterad 1 juli 2024. Hämtad 5 mars 2026.

Vinnova, *RegTek: Metoder för Konsekvensutredningar för Banbrytande Teknik*, <https://www.vinnova.se/p/regtek-metoder-for-konsekvensutredningar-for-banbrytande-teknik/>. Uppdaterad 1 december 2025. Hämtad 5 mars 2026.

Lagar och förordningar

Förordning (1998:1820) om särskild konsekvensanalys av reglers effekter för små företags villkor

Förordning (2007:1244) om konsekvensutredning vid regelgivning

Förordning (2024:183) om konsekvensutredningar

Kommittéförordning (1998:1474)

Bilaga 1 Utpekade myndigheter i uppdraget att ta fram ett ramverk för vägledning för konsekvensutredningar och erbjuda handledning

”I arbetet med att ta fram ett ramverk för vägledning till de som gör konsekvensutredningar ska ESV inhämta och beakta sakkunskap och metodstöd från följande myndigheter:

- Barnombudsmannen beträffande konsekvenser för barns rättigheter
- Brottsförebyggande rådet beträffande konsekvenser för brottsligheten och det brottsförebyggande arbetet
- Försvarsmakten och Myndigheten för samhällsskydd och beredskap beträffande konsekvenser för totalförsvaret
- Institutet för mänskliga rättigheter beträffande konsekvenser för Sveriges internationella åtaganden om mänskliga rättigheter
- Integritetsskyddsmyndigheten beträffande konsekvenser för integritetsskydd
- Jämställdhetsmyndigheten beträffande konsekvenser ur ett jämställdhetsperspektiv
- Konkurrensverket beträffande konsekvenser för konkurrensförhållanden
- Myndigheten för delaktighet beträffande konsekvenser för personer med funktionsnedsättning
- Myndigheten för digital förvaltning beträffande konsekvenser ur ett digitaliseringsperspektiv
- Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor beträffande konsekvenser för civilsamhället
- Naturvårdsverket beträffande konsekvenser för utsläpp och upptag av växthusgaser samt övriga miljömål
- Statskontoret beträffande konsekvenser för effektiviteten i den statliga förvaltningen och arbetet mot korruption i staten
- Tillväxtverket beträffande konsekvenser för företag
- Utbetalningsmyndigheten beträffande konsekvenser för felaktiga utbetalningar
- Sveriges lantbruksuniversitet beträffande konsekvenser för djur, ekosystem och naturresurser.

Även sakkunskap och metodstöd från andra myndigheter och aktörer, som ESV bedömer behövs för uppdraget, ska inhämtas. Detta inkluderar den sakkunskap och det metodstöd som myndigheten bedömer behövs vad gäller konsekvenser för integration och utanförskap, konsekvenser och finansiering för förslag som rör kommuner och regioner och konsekvenser utifrån regionala och lokala förhållanden

Bilaga 2 Lista över ämnen som tas upp i Statskontorets utbildning

Följande ämnen tas upp i utbildningarna:

- Statskontorets roll
- Varför ska man göra en konsekvensutredning?
- Vad är en konsekvens/effekt
- När är en åtgärd motiverad? (ur nationalekonomisk teori kring marknadsmisslyckanden)
- Verksamhetslogik och effektkedjor
- Reglering av konsekvensutredningar
- Förordning (2024:183) om konsekvensutredningar
- När ska en konsekvensutredning göras?
- Myndigheters undantag från kravet
- Samhället som helhet ska beaktas – men vad är ett samhälle?
- Fördelningseffekter
- Konsekvensutredningar är en iterativ och lärande process som kan liknas vid ett timglas (Börja brett – smalna av – fördjupa och bredda kring valda förslaget)
- Konsekvensutredning är en integrerad del i utredningsarbetet
- Proportionalitet – sätt rimliga gränser
- Utredningsarbetet är en del av policycykeln
- Stegen i konsekvensutredningsprocessen:
 1. Formulera problemet och den eftersträlvade förändringen
 2. Beskriv konsekvenserna om ingen åtgärd vidtas
 3. Identifiera olika åtgärdsalternativ
 4. Beakta för- och nackdelarna med de olika alternativen
 5. Välj den bäst lämpade åtgärden och motivera skälen
 6. En fördjupad analys av den valda åtgärden
- Kort intro i att värdera ”andra konsekvenser med samhällsekonomisk metod”, inkl. kausalitetskriterierna och teori om värderingsmetoder
- Utvärdering eller uppföljning
- Särskilda krav på förvaltningsmyndigheter
- Ge intressenter möjlighet att yttra sig
- Ge Regelrådet möjlighet att yttra sig
- Inhämta regeringens medgivande
- Intro till Konsekvenshjälpen och Hitta remissvar
- Stöd och lästips
- Exempel på data- och metodkällor

Bilaga 3: Upplägg för riktad handledning – text i bilaga till mejlet med erbjudandet om stöd

Sammankomst 1 konsekvensutredningar av möjliga förslag till lösningar

Vid första träffen ges information om konsekvensutredningar och konsekvensanalyser. Denna punkt kan anpassas utifrån vilka förkunskaper som kommittén har. Träffen fokuserar på utgångspunkterna för utredningen och hur utredningen kan komma fram till vilka lösningar som ska utredas. Nedanstående frågor diskuteras.

Bakgrundsfrågor

- Vilka roller och utbildningsbakgrund har medarbetarna i utredningen?
- Vilken erfarenhet har medarbetarna i utredningen av att genomföra konsekvensutredningar?

Kraven på konsekvensutredningar

- Varför konsekvensutredningar ska göras
- Kraven på konsekvensutredningar utifrån regelverken
- Konsekvensutredning som en del av utredningsarbetet,
- Skillnaden mellan konsekvensutredning och konsekvensanalys och när och hur de ska göras

Den första träffen är att klargöra utredningens syfte, diskutera olika alternativa lösningar och identifiera de "bästa" förslagen

- Definiera problemet och syftet med utredningen.
 - Vad är problemet?
 - För vem är det ett problem?
 - Hur stort är problemet?
 - Varför är det ett problem?
 - Vad är orsaken till problemet?
- Målformulering: Vad vill regeringen att utredningen ska uppnå?
- Nollalternativet: Vad blir konsekvenserna av att inte göra någon åtgärd? Utifrån tillgänglig data och trender – kan man förvänta sig att problemet kommer öka, minska eller förbli oförändrat? Vilka andra faktorer/aktörer kan påverka omfattningen av problemet?
 - *Tips: Börja med en punktlista på övergripande samhällsområden som berörs av det nuvarande problemet, exempelvis skola, arbetsmarknad, klimat, kultur, kommunal sektor, näringsliv*
 - *Försök därefter att lista de aktörer som berörs av att problemet inte åtgärdas. Går det att bedöma hur stora ekonomiska och andra konsekvenserna blir för dessa aktörer?*

- Vilka potentiella förslag till lösningar kan identifieras och övervägas för att lösa problemet?
 - Tips: Börja med en lista över tänkbara lösningar till exempel regler, finansiella lösningar, nudging med mera.
 - Tips: Försök därefter att lista övergripande samhällsområden som berörs av de olika lösningarna, exempelvis skola, arbetsmarknad, klimat, kultur, kommunal sektor, näringsliv. Olika lösningar kan beröra olika samhällsområden
- Vilka målgrupper/aktörer berörs? Finns andra grupper/aktörer som berörs som inte är målgrupper? Hur berörs de?
 - Försök därefter att lista de aktörer som berörs av de olika förslagen.
- Vilka konsekvenser får förslagen på olika grupper/aktörer och olika områden i samhället? Fundera vilka fördelningseffekter som kan vara relevanta att undersöka, t.ex. ifall problemet är olika stort eller lösningarna får olika påverkan för kvinnor och män, för personer med hög eller låg inkomst, för företag i olika branscher eller företag av olika storlek etc.
 - Går det att bedöma hur stora de ekonomiska konsekvenserna och andra konsekvenser blir för dessa aktörer?
- Hur kan kommittén resonera för att landa i förslag till lösning?
- Hur kan kommittén redovisa olika förslag till lösningar. (Se till exempel [Redovisa den inledande konsekvensutredningen för att ta fram förslag](#))
- Finns det några särskilda frågeställningar som utredningen redan i detta läge vet att de vill diskutera?

Sammankomst 2 konsekvensanalys av förslag

Vid sammankomst 2 har utredningen kommit fram till ett eller flera förslag till lösningar som de väljer att gå vidare med. Utifrån den konsekvensutredning som har genomförts för att landa i förslagen ska nu en mer djupgående analys göras av konsekvenserna av det som föreslås. Nedanstående frågor diskuteras.

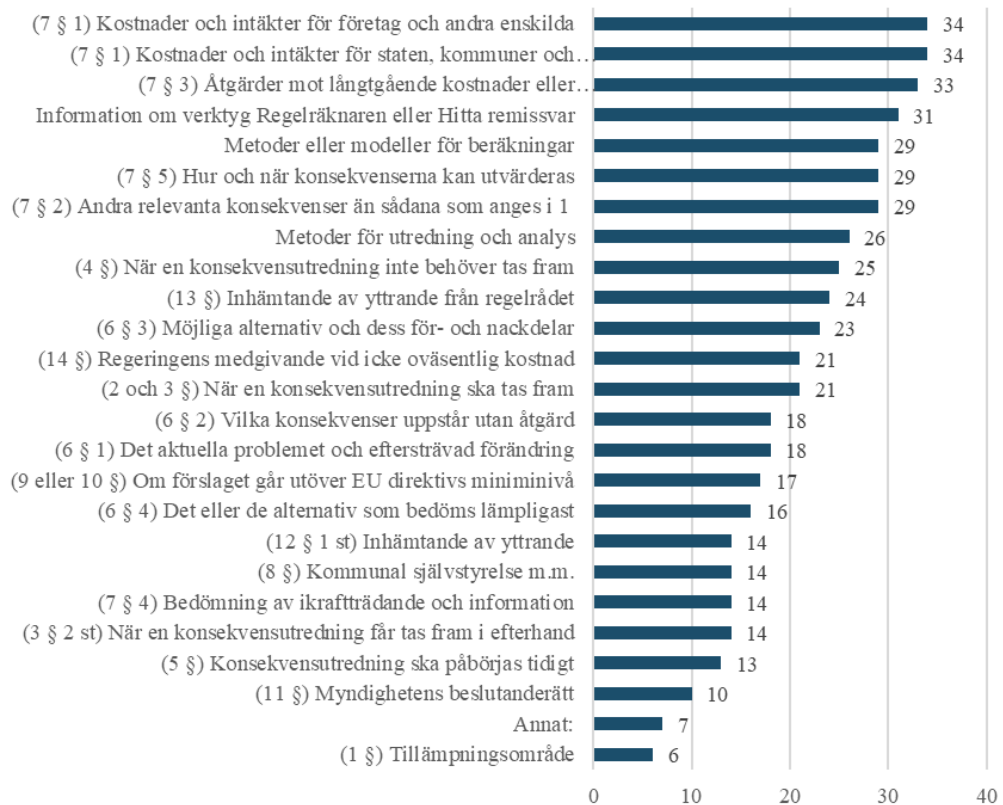
- Vad innebär förslaget?
- Hur diskuterar och redovisar kommittén:
 - Relevanta konsekvenser som förslaget leder fram till både positiva och negativa.
 - Konsekvenser för de olika grupper/aktörer som berörs.
 - Förslagets kostnader för olika grupper/aktörer.
 - Förslagets kostnader för olika områden och samhällsperspektiv.
- Behöver andra perspektiv beaktas som till exempel kommunalt självstyre, EU, myndigheter, regelverk, företag, miljö, jämställdhet, brottslighet?
- Behöver hänsyn tas till ikraftträdandet och informationsinsatser?

Att förbereda inför mötet

Läs igenom och reflektera över frågorna till respektive sammankomst.

Bilaga 4 Utdrag ur Statskontorets enkät om myndigheters behov av stöd i arbetet med konsekvensutredningar

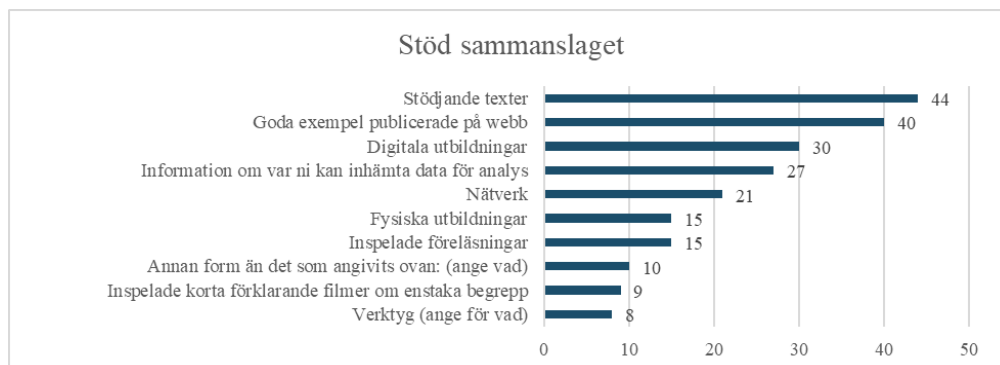
Figur 1. Identifierade stödbehov i arbetet med konsekvensutredningar

Källa: Statskontorets enkät till myndigheter med aktivt föreskriftsarbete.⁶⁰

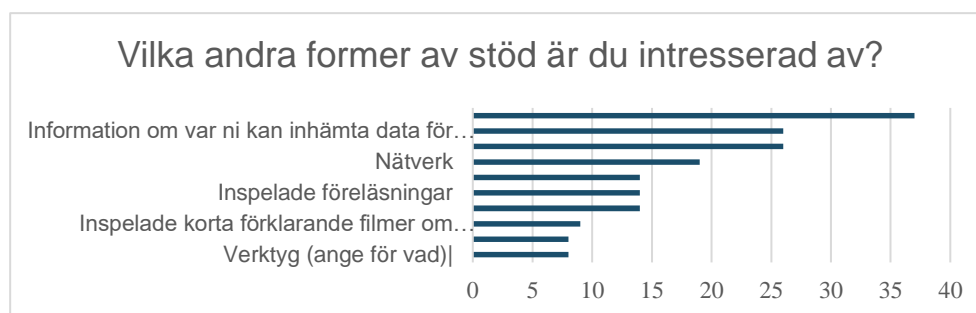
⁶⁰ Ekonomistyrningsverket (2024) Konsekvensutredning enkätsvar. Dnr: 2023-08685-13

Figur 2. Myndigheternas preferenser avseende former för stöd

Källa: Statskontorets enkät till myndigheter med aktivt föreskriftsarbete. ⁶¹

Figur 3. Andra former av stöd i arbetet med konsekvensutredningar

Källa: Statskontorets enkät till myndigheter med aktivt föreskriftsarbete. ⁶²

⁶¹ Ekonomistyrningsverket (2024) *Konsekvensutredning enkätsvar*. Dnr: 2023-08685-13

⁶² Ekonomistyrningsverket (2024) *Konsekvensutredning enkätsvar*. Dnr: 2023-08685-13